EMEK

12 OCAK 1970 19

DEVRİMC[İ]
YIĞIN[…]
HAREKETİ
BÜYÜYOR

DEVRİM

Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrenci birliğinin düzenlediği «Devrim Stratejisi» konulu açık oturum, geçtiğimiz pazartesi günü (5 Ocak), Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu üyesi **Sadun Aren,** Cumhuriyet Halk Partisi adına **Turan Güneş** ve **Deniz Baykal,** millidemokratik devrim grubu adına da **Seyhan Erdoğdu**'nun katılmasıyla yapıldı. Toplantıya, Doğan Avcıoğlu. İstanbul'dan yetişemediği için Mümtaz Soysal ve son anda «grip» olan Mihri Belli katılmadılar.

Türkiye'nin toplum yapısı, bilimsel sosyalist devrim anlayışı ve bu anlayışın Türkiye'nin somut şartlarına uygulanmasıyla ortaya çıkan devrim stratejisi konusunda görüşlerini açıklayan Sadun Aren, böylece, bilimsel sosyalistlerin millî demokratik devrim sapmasına karşı verdikleri ideolojik mücadeleye yeni bir zafer halkası eklemiştir.

Bu açık oturum, millî demokratik devrim sapmasına karşı verilen ideolojik mücadelenin yeni bir zaferine sahne olmaktan öteye, küçük - burjuva ideolojisinin kesin iflasını da tescil etmiştir. EMEK dergisinin kuruluş bildirisinin sözde - eleştirisine sayfalar ayıran ve «Türkiye'nin geri kalmış bir kapitalist ülke» olduğu yönündeki doğru tahlile «Türkiye, yarı feodal yarı sömürge bir ülkedir» şeklinde karşı çıkan küçük - burjuva edologları, kısa bir süre sonra, tutum değiştirerek, Türkiye'yi «Emperyalizmin vesayeti altında bulunan ve feodal kalıntılar barındıran bir ülke» durumuna getirmişlerdi. Oysa, Lenin, salt kapitalist bir toplum yapı-

Bir konunun verimli bir şekilde tartışılabilmesi için, temel şart, meselenin bütün unsurlarıyla ve açıklıkla ortaya konulmasıdır. Böyle yapılmadığı taktirde tartışmalar uzar gider ve hiçbir sonuç alınamaz. Onun için ben de, burada meseleyi bütün unsurlarıyla ve bütün açıklığıyla ortaya koymaya çalışacağım.

Tartışma konumuz 'Devrim Stratejisi' dir. Stratejiyi tartışabilmek için evvela, bu strateji vasıtasiyle varılmak istenen hedefi belirlemek, bunda anlaşmak lazımdır. Eğer hedefte anlaşmıyorsak, elbetteki, buna varmak için izlenecek stratejide de anlaşmaya imkan yoktur. Bundan ötürüdür ki, ilk ele alacağımız konu hedefin tesbiti, yani önümüzdeki devrimci aşamanın ne olduğu hususudur.

Türkiye'nin önümüzdeki devrimci aşamanın ne olduğu konusunda iki görüş vardır : Sosyalist Devrim aşaması ve Milli Demokratik Devrim aşaması. Bizim görüş ve kanatimize göre Türkiye'nin önündeki devrim aşaması Sosyalist Devrim aşamasıdır. Bunun nedenlerini açıklamadan önce 'Devrim' teriminden ne anlamamız lazım geldiğini, açıklığa kavuşturmak, yani bu terimin tanımını yapmak zorunluğu vardır.

Bu konuda, evvela, genel olarak şu hususu belirtmek isterim. Tarifler ve kavramlar maksadımıza göre teşkil edilirler. Bundan ötürü tarifler ve kavramlar 'yanlış - doğru' olmaktan ziyade 'geçerli - geçersiz' ya da 'yararlı - yararsız' olarak değerlendirilirler. Mesela, sosyalizmi üretim araçlarının kamusal mülkiyeti olarak tanımlamak mümkündür. Ve böyle bir tarif yanlış değildir ve belli bir maksat bakımından yararlı ve geçerlidir de. Ama bizim bugünkü maksadımız bakımından, yani Sosyalist Devrimi tanımlamak bakımından, sosyalist siyasi eyleme ışık tutmak, yol göstermek bakımından hiçbir geçerliliği yoktur.

Buradaki maksadımız bakımından Devrimi, siyasi iktidarın, yani Devlete hakim olan güçlerin sınıfsal niteliğinin değişmesi olarak tarif edilmek gerekir. Bu tarife göre, Sosyalist Devrim de, işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte, onların desteğiyle sosyalizmi kurmak üzere iktidara gelmesi, Devlet makinesini ele geçirmesi demektir. Demokratik devrimlerin eksik kalanlarının tamamlanması ve sosyalizmin kurulması bu Devrim anından sonra ve bir süreç içinde gerçekleştirilir. Demek oluyor ki Sosyalist Devrim yukarda tanımladığımız biçimde bir siyasi iktidar değişmesi olayıdır, yoksa sosyalizmin kurulma süreci değildir.

Bu şekilde yapmış olduğumuz Devrim tarifini, Devrimi bir üretim biçiminden diğer bir üretim biçimine geçmek şeklinde yapılan tarifle karşılaştırmak lazımdır. Bu ikinci tarife göre Sosyalist Devrim kapitalist üretim biçiminden soyalist üretim biçimine geçmek demektir. Demin de söylediğim gibi böyle bir tarif yanlış değildir. Sosyologlar, iktisatçılar, tarihçiler bakımından geçerlidir de. Ama ne var ki, siyasi eyleme ışık tutan bir tarif değildir. Bu bakımdan yararsız ve anlamsız bir tariftir. Bu tarife göre Sosyalist Devrim, mesela Sanayi Devrimi gibi sosyal ve ekonomik bir süreç halini almaktadır. Açıktır ki, böyle bir Sosyalist Devrim tanımı siyasi eylemimize ışık tutamaz, bize yol gösteremez.

Sosyalist devrimden, yani İşçi sınıfının müttefikleriyle birlikte iktidara geçmesinden sonra, ilk yapılacak işlerin demokratik devrimleri tamamlamak olması, onun sosyalist devrim ol-

STRATEJİSİ

sında nsöz edilemeyeceğini ve en gelişkin kapitalist ülkelerin bile feodal kalıntıları kaçınılmaz olarak barındıracağını yazıyordu. Kendilerine, «feodal kalıntı barındırma» deyiminin anlamsız olduğu, meselenin feodal kalıntıların niceliği açısından ele alınması gerektiği ve Korkut Boratav'ın 3 - 5 olarak hesapladığı feodal ve yarı - feodal kalıntıları vurgulamanın kökten yanlış olduğu anlatıldı. Feodalite konusunda son dayanaklarını da kaybeden millî demokratik devrimciler, bugün, artık, Seyhan Erdoğdu'nun oturumdaki sözlerinden de anlaşılabileceği gibi, «Türkiye'nin feodal bir ülke olduğunu söylemek için kör olmak lâzımdır çizgisine gelmişlerdir. **Bu ne hızlı bir kapitalistleşmedir ki, bir ülke (Türkiye), çok değil, iki - üç ay içinde, «yarı feodal, yarı sömürge bir ülke» olmaktan kurtularak, bilumum feodal kalıntılardan arınarak, körlerin bile feodal olarak niteleyemeyecekleri bir toplum yapısına, burjuva toplum yapısına, kavuşmaktadır. Böylesine** hızlı bir kapitalistleşme Türkiye için söz konusu olmadığına göre, millî demokratik devrimciler, Türkiye'nin toplum yapısına ilişkin tahlillerinin ve buna bağlı olarak ortaya koydukları eylem biçiminin **yanlış olduğunu,** zımmen de olsa, kabul etmiş durumdadırlar. Millî Demokratik Devrim'ciler, tarihin çok önceden tasfiye ettiği feodaliteyi 1970 yılının ilk haftasında tasfiye etmekle, ideolojik mücadele planında, kendilerini de tasfiye etmişlerdir.

Sadun Aren'in ideolojik mücadele alanında önemli bir dönüm noktası teşkil eden konuşmasının geniş bir özetini yayınlıyoruz.

duğu gerçeğini değiştirmez. Geçmişteki sosyalist devrimler böyle olduğu gibi, gelecektekiler de - hatta en ileri kapitalist memlekettekiler de - böyle olacaktır. Çünkü sosyalizm, sosyalist devrimden sonra ve bir süreç içinde *kurulacak, bir an içinde kurulmayacaktır.*

Demek oluyor ki, Devrimi nitelemek için iktidarın sınıf yapısına bakmak lazımdır, yoksa *ilk* yapacağı işlerin neler olduğuna değil. Aksi halde, yani ilk yapılacak işlere bakarsak, ne geçmişte ne de gelecekte tek bir Sosyalist Devrim bulmamız mümkün olmaz.

Türkiye'nin önündeki devrim aşamasının Milli Demokratik Devrim olduğu görüşündeki arkadaşların da bu devrimi ayni şekilde tanımlamaları lazımdır. Yani siyasi iktidarın yapısında nasıl bir sınıfsal değişiklik olduğu zaman Milli Demokratik Devrim gerçekleşmiş olacaktır? Yoksa emperyalizmden, işbirlikçilerden ve feodal kalıntılardan arınmış, tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye demek hiçbirşey demek değildir. Böyle bir Türkiye'nin nasıl bir iktidar tarafından gerçekleştirileceğinin söylenmesi lazımdır. Oysa bu konuda, yani meselenin asıl can alıcı noktasında Milli Demokratik Devrim görüşünü savunanlar tam bir vuzuhsuzluk ve tutarsızlık içindedirler.

Öteden beri söyledikleri şudur : İşbirlikçi burjuvazi ve feodal sınıflar dışında kalan bütün millici sınıf ve tabakalar Milli Demokratik Devrimi gerçekleştireceklerdir ve bu konuda *öncülüğün hangi sınıf tarafından yapılacağı* önemli değildir. Fiilen hangi sınıf öncülük yapabiliyorsa o öncü olur. Son zamanlarda, bu guruptan kendilerine Proleter Sosyalistler adını veren bir kesim, bu görüşü biraz değiştirip işçi sınıfının öncülüğünü savunmağa başlamışlardır.

Bu son görüş bizim görüşümüze yaklaşmaktadır. Ancak bu noktada şu hususun aydınlığa kavuşturulması lazımdır. Milli Demokratik Devrim uzunca bir müddet devam edecek, kendi başına bir manası olan müstakil bir toplum düzenimidir ve dolayısiyle bir müddet sonra ayrıca bir de *sosyalist devrim yapmak zorunlu olacak*mıdır; yoksa bu kısa süreli ve hemen arkasından hatta ya da ayni zamanda sosyalizmin kuruluşuna geçilebilecek bir çeşit hazırlık ve geçiş dönemimidir? Eğer bu ikinci şık kabul ediliyorsa, bu bizim görüşümüzle intibak halinde demektir. Bu taktirde ayni bir olaya biz Sosyalist Devrim, *onlar Milli Demokratik Devrim adını* vermiş oluyorlar demektir. Ancak işin böyle olup olmadığının onlar tarafından açıklığa kavuşturulması gereklidir.

Buraya kadar söylediklerim meseleye vuzuh vermek, tartışmanın temel unsurlarını belirlemek içindir. *Şimdi önümüzdeki devrim aşamasının* niçin sosyalist devrim aşaması olduğunu açıklamaya çalışacağım. Bir memleketin önündeki devrim aşamasının ne olduğunu belirleyen iki unsur vardır. Bunlardan birisi hakim üretim biçimi diğeri de siyasi iktidarın, yani devletin sınıfsal niteliğidir. Eğer hakim üretim biçimi kapitalizm ve Devlet te burjuva sınıfının elindeyse, o memleketin önündeki devrimci aşama hiç şüphesiz olarak sosyalist devrim aşamasıdır.

Şimdi bu iki bakımdan Türkiyeye bakalım. Türkiye'de hakim üretim biçimi kesin kes kapitalizmdir.

(Sadun Aren burada milli gelirin ve çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımda, işçi, işveren, kamyon, trak-

Sayfayı Çeviriniz

tör v.b sayılarındaki artışları, kapitalist gelişmeleri yansıtan göstergeler olarak okumuştur.)

Bu rakamlar da gösteriyor ki Türkiye'deki hakim üretim biçimi kapitalizmdir ve bu yöndeki gelişme devam da etmektedir.

Devletin sınıfsal niteliğine gelince. Bugün siyasi iktidara tarım, ticaret ve sanayi burjuvazisi, kısaca sermayedar sınıflar hakimdir. Feodal sınıflar hakim değildir. Sanayii teşvik edici kanunların çıkarılması, özel sektöre bütçeden milyarlarca lira yardım yapılması, yani kapitalizmin yararına tedbirler alınması bunun kanıtlarıdır.

(Sadun Aren bundan sonra Türkiye'deki burjuvazinin emperyalizmle olan ilişkilerinin tahliline geçmiştir.)

Milli Demokratik Devrim görüşünde olanların bir iddiaları da, emperyalizmi memleketten kovmadan sosyalizmin kurulamayacağı şeklindeki düşüncedir.

Türkiye şeksiz şüphesiz olarak emperyalizmin hem askeri hem ekonomik baskısı ve sömürüsü altında bir memlekettir. Ancak sadece bu müşahadeyi yapmak yeterli değildir. Bu baskı ve sömürünün nedenlerini ve mahiyetini de ortaya koymamız lazımdır. Çünkü ancak bu taktirde emperyalizmle yerli burjuvazinin ilişkilerini doğru olarak kavramamız mümkün olur.

Hepimizin bildiği gibi emperyalizm Türkiye'ye ne silâh zoruyla, ne de aldatmaca ile girmiştir. Emperyalizmi siyasi iktidar, yani bu iktidara hakim olan Türkiye burjuvazisi davet etmiştir. NATO'ya yalvar yakar girmişiz dir. Yabancı sermaye de, yabancı petrol şirketleri de kanunlar çıkarılarak davet edilmişlerdir. Bu demektir ki, Türkiye'deki yerli burjuvazi ile dünya burjuvazisi(emperyalizm) bir bütünleşme içindedir. Diğer bir değimle Türkiye'deki burjuvazi dünya emperyalizminin Türkiye'deki kesimidir. Böyle olunca, Türkiye'de hakim burjuva sınıfından ayrı olarak, ondan müstakil olarak ayrı bir emperyalist cephe yoktur ki onunla ayrıca mücadele edilsin. Yerli burjuvaziyle mücadele ayni zamanda emperyalizmle de mücadele demektir. Yerli burjuvazi emperyalizmin Türkiye sınırları içindeki hamisidir, ona siper olmaktadır. Emperyalizme karşı eylemlerimizde hepimiz bunun böyle olduğunu fiiliyatta da gördük.

Bundan ötürü «Emperyalizm ve onun yerli ortakları» deyimi yanlıştır, doğru olan «Yerli burjuvazi ve onların ortağı emperyalizm» deyimidir. Bununla, bu sloganı kullanmayalım demiyorum. Slogan olarak iki deyim arasında fark yoktur. Fark, emperyalizmle yerli burjuvazi arasındaki ilişkileri tahlil bakımındandır.

Emperyalizmle, salt dış emperyalizmle doğrudan doğruya mücadele ancak iktidara geçilirken ya da iktidara geçildikten sonra yapılır. Çünkü o zaman artık emperyalizmin yurt içinde bir hamisi, ortağı kalmamıştır. Bu durumda emperyalizm düşünür, işine gelirse çeker gider, işine gelmezse savaşır, yani yerli burjuvaziyi bu sefer o himaye eder. Demek oluyor ki «emperyailzmi kovmadan sosyalist devrim yapılamaz» sözü de doğru değildir, doğru olan «emperyalizm ancak sosyalist devrimle birlikte ya da sosyalist devrimden sonra kovulur» sözüdür.

Bu sözlerimden 6. Filoya, Amerikan üslerine, NATO ya, yabancı sermayeye, karşı mücadele yapılmamalıdır sonucu asla çıkarılmamalıdır. Bunlar elbette yapılacaktır. Ancak bunların emperyalizme değil, mevcut siyasi iktidara karşı mücadele olduğu unutulmamalıdır.

Önümüzdeki devrim aşamasının Sosyalist Devrim aşaması olduğunu çelişkiler tahlili açısından da ifade etmek mümkündür : Memleketimizin temel çelişkisi, hakim üretim biçimi kapitalizm olduğu için, emek - sermaye çelişkisidir. Bu çelişkinin çözümü de herkesin bildiği gibi, sosyalist devrimdir.

Çok defa düşülen bir hata, temel çelişkiyle ana çelişkinin karıştırılmasıdır. Ana çelişki, temel çelişki dahil diğer bütün çelişkilerin çözümlenebilmesi için en başta çözümlenmesi lazım gelen çelişkiye denir. Mesela bir memleket emperyalizmin silâhlı işgali altında ise, o memleketteki ana çelişki emperyalizmle onun baskı altında tuttuğu tüm halk arasındaki çelişkidir. Evvela bu silâhlı emperyalizm altılmadan o memlekette hiçbir çelişki çözümlenemez. Ayni şekilde bir memlekette faşist bir dikta varsa, ana çelişki faşizmle onun ezdiği tüm halk arasındaki çelişkidir. Başka herhangi bir şey yapabilmek için evvela faşizmi bertaraf etmek lazımdır.

Ancak, bir memleketin önündeki devrimci aşamanın ne olduğunu ana çelişki değil, temel çelişki belirler. Mesela bugün İspanya ve Yunanistan'da mevcut faşist idareler yıkılmadan hiçbir şey yapılamaz. Ama bu, bu memleketlerin önündeki devrimci aşamanın sosyalist devrim aşaması olduğu gerçeğini değiştirmez. Temel çelişki ayni zamanda ana çelişki de olabilir. Türkiye'deki durum budur.

Önümüzdeki aşama sosyalist devrim olunca, yapılacak iş işçi sınıfını ve müttefiklerini eğitmek ve örgütlemektir.

(Sadun Aren'in ilk 20 dakikalık kanuşması burada bitmiştir. İkinci tur konuşmada esas itibariyle ayni fikirler üzerinde bunlara daha açıklık vermek üzere durmuş ve ilâve olarak şunları söylemiştir.)

İşçi sınıfını devrimci mücadeleye sokabilmek için onun sloganlarını kulanmak, onun ideolojisinin bayrağını açmak, onun özlemlerini dile getirmek lazımdır. Bu ise sosyalizmdir. Tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye sloganı işçi sınıfını harekete getirmez. Bu sebepten bir taraftan işçi sınıfının öncülüğünden bahsetmek diğer taraftan da sosyalizmden bahsetmemek olmaz, birbiriyle bağdaşmaz.

MERKEZ YÜRÜTME KURULU BİLDİRİSİ

«Egemen sınıfların ve AP iktidarının bütün kalkınma edebiyatına rağmen, Türkiye bugün her zamankinden daha şiddetli bir ekonomik ve malî krizin içindedir. Türkiye'nin bugünkü dışa bağlı, emperyalizmle bütünleşen kapkaççı kapitalist düzenle sanayileşip kalkınamıyacağını, gittikçe daha dar boğazlara sürüklenececeğini Türkiye İşçi Partisi kurulduğu günden beri belirtmişti. İktidarın başı Demirel, «Zor bir devreye girildiğini» söylemekle, bunalımı artık *kendisi de itiraf zorunda kalmıştır.* Bir başka şekilde ithal rejimi demek olan montaj ve ambalaj sanayiinin ötesinde gerçek bir sanayileşme sağlanmamakta, ihracaat artmamaktadır. Krizden çıkış yolu olarak iktidar iki çareye başvurmaktadır : Birincisi, gelecek kuşakları, çok uzun bir gelecek için Türkiye ekonomisini *ipotek altına sokan dış* borçlanmalar batağına daha da saplanmaktadır. İkincisi, yeni yeni vergiler koyma yoluna gidilmektedir. Her iki halde de güdülen politika, küçük bir azınlığın aşırı kârlar sağlamasını, emekçi yığınların ise daha çok sömürülerek yoksullaşması sonucunu doğurmaktadır.

Bu durum toplumumuzda sınıf çelişkilerini keskinleştirmekte ve huzursuzluk, bunalım gittikçe daha geniş kitlelere yayılarak belirginleşmektedir. *Bilinç düzeyi* giderek yükselen örgütlenen işçi ve emekçi sınıfları ve toplumun uyanık, ilerici tabakaları demokratik hak ve özgürlüklerini kulanarak kendilerini ezen egemen sınıflara ve onların iktidarına karşı direnişe geçmektedir. İşçirin grev ve işgal hareketleri, köylülerin topraklara elkoyma teşebbüsleri *ve kitle halinde protesto gösterileri,* emperyalizme karşı ve köklü eğitim reformundan yana gittikçe hızlanan öğrenci hareketleri temeldeki bunalımın somut belirtileridir. Son olarak yüzbini aşkın öğretmenin hertürlü baskıya rağmen azimle yürüttüğü boykot ve kamu personelinin aynı doğrultudaki direnişleri görülmüştür. *Bunların hepsi* temeldeki bunalımın ve doğurduğu tepkilerin daha geniş kitlelere yayılmasının ve emperyalizme ve iç sömürü düzenine karşı devrimci eylemin gittikçe hız kazanmasının bir ifadesidir.

Sınıf niteliği gereği temeldeki bunalıma ve bunun çeşitli sınıf ve tabakalarda yarattığı tepkilere olumlu çözümler getirmeyen egemen sınıflar iktidarı, baskı ve şiddet usullerine başvurmakta, *esasen* kısıtlı olan demokratik hak ve hürriyetleri daha da kısıtlıyacak yeni baskı kanunları hazırlamaktadır. Öğrenciler, işçiler, köylüler kurşunlanmakta ve bunlar faili bulunmayan cinayetler olarak kalmaktadır. Normal demokratik haklarını kulanan yurttaşları hürriyetlerinden yoksun bırakmak ve iş*kence etmek, bir alışkanlık haline* getirilmiştir. Can emniyeti kalmamıştır. Bütün bunlar toplumdaki bunalımı daha da derinleştirmekte, kitleleri daha da bilinçlendirmektedir.

Öte yandan egemen sınıflar aralarındaki ikinci dereceden çelişkilere rağmen, saflarını sıkıştırmak ve tam dayanışma durumuna geçmek zorunluluğunu duymaktadır. AP ile CHP arasındaki son koalisyon söylentileri ve iki parti liderlerinin beyan ve tutumları bunun politika sahnesinde yansımasıdır. Bu ittifak teşebbüsünün hedefi, şüphesiz emperyalizmle bütünleşmiş, bugünkü kapkaççı kapilast düzeni herne pahasına olursa olsun sürdürmek ve gelişen sol hareketi ezmektir. Böyle bir teşebbüsün ise birinci derecede Türkiye İşçi Partisine karşı yönelmesi kaçınılmazdır. Çünkü Türkiye İşçi Partisi işçi ve emekçi sınıflarımızın tek sosyalist politik örgütüdür ve egemen sınıflar emekçi kitlelerin ve devrimci gelişmelerin ısrarlı savunucusu *olarak karşılarında daima* Türkiye İşçi Partisini bulmuşlardır.

Egemen sınıfların bu hareketleri üstelik sözde demakrasi adına ya*pılmaktadır. Oysa onların demokra*si anlayışı sol kanatsız ve sadece egemen sınıfların politik oyunlarına münhasır bir demokrasi özleminin ifadesinden başka birşey değildir. Bu anlayış ve uygulama, örnek aldıklarını idia etikleri batı burjuva demokrasileriyle yakından - uzaktan ilişkili değildir. Çünkü batıda sol kanat partilerinin, işçi sınıfının politik örgütlerinin bulunmadığı ve serbestçe hareket edemediği ülke yoktur. Böylece egemen sınıflar ve partileri batılı demokrasilerle kıyaslanmıyacak çok kıstlı bugünkü demokratik ortamı dahi daha geriye götürmek çabasındadırlar. Bu çaba ise halka dönük ve halktan yana, sosyalist gelişmeye açık Anayasamıza kesinlikle ters düşmektedir.

Ekonomik bunalımın, toplumsal huzursuzlukların politik düzeyde yansıması ve bunun karşısında başvurulan bu ters tutum, ülkemizi şiddetli bir politik kriz içine de sokmuştur. Ekonomik bunalımdan çıkış yolu, çıkmazlığı tarihimizce ispatlanmış olan kapitalist gelişme ham hayalinden vazgeçip, sosyalizm doğrultusundaki bir kalkınmaya yönelmektir; politik krizden çıkış yolu da demokratik hak ve hürriyetlerin ve or*tamın genişletilip geliştirilmesi,* Anayasa hak ve hürriyetlerinin uygulamaya tastamam geçirilmesidir. Ama egemen sınıflar ve partileri sınıfsal nitelikleri dolayısiyle birbirine bağlı olan her iki çözümü de getiremez. Bugüne kadar olduğu gibi, bundan böyle de demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi ve gerçekleş*tirilmesi mücadelesini Türkiye'nin* sosyalistleri, işçi ve emekçi sınıfların sosyalist partisi verecektir. Ve gerek ekonomik, gerekse politik sorunlara çözüm, işçi ve emekçi sınıfların ülkenin yönetiminde ağırlığını duyurması, giderek iktidarı almasiyle getirilebilecektir. Bugünkü durum ümitsizliğe asla yervermez. Bu bunalımlı durum toplumumuzda ileriye yönelmiş gelişmelerin, sosyalist birikimin ve bunun karşısında egemen sınıfların bu tarihsel gelişmeye *ve Anayasamıza ters düşen tutumu*nun sonucudur. Toplumdaki bu gelişme ve birikimden soyalistler ve bütün ilericiler ancak kıvanç duyar. Bütün sorunların temeline sosyal sınıf sorunu yatmaktadır. Sosyal sınıflar gerçeğini kaale almıyan hiçbir çözüm tekilfi gerçeği ve olumlu değildir. Sosyalizme gönülden bağlı olanların, Anayasadan yana ve Amerikan emperyalizmine karşı olan bütün ilerici, yurtsever güçlerin ödevi, mücadelemizi bilinç, disiplin ve azimle yürütmektir. Türkiye İşçi Partisi bu mücadelenin en biliçli ve örgütlü aracı olmanın sorumluluğunu müdriktir ve görevine devam etmektedir.»

ÇANKAYA İLÇE KONGRESİ

23.Kasım.1969 da başlayıp yarıda kalan Çankaya kongresine 4.Aralık.1970 günü devam edildi. Verilen güvensizlik önergesi ile Başkanlık Divanının düşürülmesinden ve Demokratik Devrimci adayların Başkanlık Divanına seçilmesinden sonra konuşmalara devam edildi.

İlk sözü alan Adnan Celayir, Türkiyede hakim üretim biçiminin az gelişmiş bir kapitalizm olduğunu ve elbette bu üretim biçiminin saf bir halde olmadığını olamayacağını ve kendisinden bir evvelki üretim biçiminin kalıntı olarak bulunduğunu belirterek sözlerine başladı Türkiye de üretim biçimi ile siyasi üst yapı arasında bir çelişme olmadığını belirterek, siyasi üst yapı feodalizmin temsilcisi değilse kapitalizmin gelişmesine hiçbir şekilde engel olmuyarsa ve de hakim üretim biçimi de kapitalizm olduğuna göre önümüzdeki ilk adım soyalist devrimdir dedi.

İsmail Duygu Parti içinde birliğin sağlanması ve eyleme önem verilmesini isteyen konuşmasından sonra söz alan Genel Sekreter Behice Boran, Partinin içinde bulunduğu durumu tahlil ederek, şimdiye kadar niceliksel bir gelişme görüldüğünü önümüzdeki dönemde ise niteliksel bir gelişmeye önem verilmesi gerektiğini belirtti. Demokratik mücadelenin de sosyalist iktidar mücadelesinin bir parçası olarak yürütülmesi gereğine değinen Boran 141 ve 142. maddeler varken işçi sınıfının öz örgütü oluşamaz düşüncesinin yanlış olduğunu, faşist maddelerin fiili mücadelelerle etkisiz hale getirilmesi gerektiğini İtalya'dan da örnekler vererek anlattı. Anti - emperyalist mücadelenin, sosyalist mücadelenin bir parçası olması halinde anlam taşıyacağını belirten Genel Sekreter Boran, milli demokratik devrimcilerin önerdiği iktidarın üretim biçimin ne olduğu sorusunu yöneltti. Doğu Perinçek Türkiye'yi feodal artıklar barındıran kapitalizm öncesi bir toplum olarak niteledi. İşçi sınıfının öz örgütü anlayışı üzerinde durdu. İlk hedefin demokratik devrim olduğun uileri sürdü.

Taraflar arasındaki ihtilafın önemli bir bölümü ülkemizdeki hakim üretim biçiminin farklı tahlilinden dolayı olduğunu söyleyerek konuşmasına başlayan Adil Özkol, sosyalist düzen ile sosyalist iktidarı özdeş tutan görüşleri eleştirdi. Sosyalist mücadele de iktidar hedefinin ağırlık taşıdığını söyleyerek, Partinin yeni yönetiminin yeniden derlenip toparlanmak imkanlarına sahip olduğunu ve derinlemesine örgütlenme ve eğitim yapılması, çalışmaların ağırlığının işçi sınıfına yöneltilmesini istedi.

Bilimsel anlamda tarihsel gelişimi özetlemekle söze başlayan Yalçın Yusufoğlu milli demokratik iktidar, demokratik halk iktidarı ve sosyalist iktidar ayırımları üzerinde durdu. Münir Cerit ise Demokratik Devrimcilerin işçi sınıfı öncülüğünden yenide olsa bahsetmelerinin olumlu karşılanması gerektiğini ileri sürdü ve Emek'in aktif olmasını istedi.

Peyami Arırk, Demokratik Devrimcilerin alfabe gibi kullandıkları iki esere (İki Taktik ve Yeni Demokrasi) dayanarak Demokratik Devrim tezinin Türkiye'de geçersizliğini ortaya koyacağını söyledi ve okuduğu pasajlarla ve yaptığı açıklamalarla MDD tezini çürüttü.

Umur Coşkun ise yarıda kalan kongreden bu yana MDD'cilerin yarattıkları olaylardan, sorumsuz davranışlardan sözederek, «yarıda kalan kongreye devam etik, yeni yönetim kurulunu seçtik diyenler, sonradan gelip kongre yarım kaldı, biz yönetim kurulu olarak kongreyi tamamlamak istiyoruz dediler. Merkez ilçe kongresi il ve ilçe yönetim kurulları kararlarıyla ertelendiği halde ertelenen kongrenin günü İl Merkezinde kimse yokken kapıları kırıp içeri girdiler, buda yetmedi il yönetim kurulunun odasının da kapısını kırdılar. Bilimsel soyalizme bağlı olmayınca, inanmayınca, teorisiz olunca gürültücü ve şamatacı olmaya mecburdurlar. Kulandıkları süslü laflara, takındıkları adlara bakmamak, aldanmamak gerekir.» diyerek yayınlarından, eylemlerinden çeşitli örnekler vererek soyalizmden nasıl sapmış bulunduklarını, ne denli demogog olduklarını açıkça ortaya koydu.

Konuşmaların bitmesinden sonra yönetim kurulu aklandı. Seçimlere geçildi. Sosyalistlerin 85 oyuna karşı 98 oy alan MDD ciler seçimleri kazandılar.

GAZİANTEP MERKEZ İLÇE KONGRESİ

Türkiye İşçi Partisi Gaziantep Merkez İlçe kongresi 28.Aralık.1969 pazar günü yapıldı. İl kurucusu ve eski Genel Yönetim Kurulu üyesi Reşit Güçkıran'ın ve diğer devrimci şehitlerin anısına saygı duruşu yapıldıktan sonra kongre başkanlığına İl Başkanı Hasan Bozkurt seçildi. Konuşmalarda ilk sözü Hayri Tütüncüler aldı ve Partinin içinde bulunduğu duruma değinerek ciddi çalışmaların yapıldığı yeni bir döneme geçilmesini, gençlik hareketlerine önem verilmesini istedi. Daha sonra kongre başkanı Ankara'dan misafir olarak gelen Adil Özkol'a söz verdi. Örgütün önemine ağırlık veren konuşmasında Özkol, Partiyi yıkma hedefini gütmeyen ve temel sosyalist ilkelere aykırı olmayan görüşlerin tartışılmasında yarar bulunduğunu belirtti ve küçük burjuva ideolojisinin sosyalist hareket içerisindeki uzantısı olan milli demokratik devrim tezini eleştirdi. İmam Özharat ise konuşmasında milli demokratik devrimi savunarak, önce anti - emperyalist mücadelenin kazanılması gerektiğini ancak ondan sonra anti - kapitalist mücadeleye geçilebileceğini belirtti. Türkiye'de feodal ilişkilerin ağırlığını ve sosyalist Türkiye diyenlerin ajan olduğunu iddia etti.

Konuşmacılardan Şükrü Seçinti kitle hareketlerinin önemine değindi. Anti - emperyalist ve anti - kapitalist mücadelenin ayrılmazlığını ortaya koydu. Daha sonra konuşan Ökkeş Sevim Türkiye'de hakim üretim biçiminin kapitalizm olduğunu ve bu sebeple önümüzdeki ilk devrimci adımın sosyalist devrimden başka birşey olamayacağını, işçi sınıfını, onun örgütünü yanlış yolara sürükleme eğilimlerinin Partide yer bulamayacağını söyledi. Son sözü alan İl Başkanı Hasan Bozkurt Parti içinde eğitim de dahil olmak üzere yapılacak her türlü çalışmanın bilimsel sosyalizme uygun olması gerektiğine değinerek Partiyi yıpratma çabalarını eleştirdi.

Yapılan seçimler sonucunda İlçe Yönetim Kuruluna Müslim Durmaz Zeki Keskin, Cahit Güner, Mehmet Ali Karaca, Kaygusuz Polat, Mahmut Dokuyucu Ali Altın, Kazım

Sayfayı Çeviriniz

Yıldırım ve Mehmet Avşar seçildiler. Böylece Demokratik Devrimci likidatörler bir kez daha hezimete uğradılar.

DENİZLİ MERKEZ İLÇE KONGRESİ

14.Aralık.1969 günü yapılan Merkez İlçe Kongresinde Partinin bilimsel sosyalizmin rehberliğinde yürümesi; devrim için eğitim ve derinlemesine örgütlenmeye önem verilmesi istendi.

Kongrede Parti içnde ve dışında Türkiye gerçeklerine ters düşen eylemleriyle Partiyi bölmeye, giderek yıkmaya çalışan «Milli Demokratik Devrimci» lerin kınanmasına karar verilmiştir.

V A R A N 4

Türkiye işçi sınıfı hareketi, ilk ölüsünü, 1908 burjuva - demokratik devrimini izleyen Ağustos - Eylül (1908) grevleri sırasında, Aydın'da verdi. Aylardır verilmeyen ücretlerini almak için mücadeleye girişen Aydın demiryolu işçileri, önce yol boyundaki istasyon ve telgrafhaneleri işgal etmiş, daha sonra da Punta garında bir treni raydan çıkarmışlardı. Mecidiye zırhlısıyla İzmir'e güvenlik kuvetleri indirildi ve grevin kanlı bir şekilde bastırılmasıyla sonuçlanan çarpışmalarda yüzlerce kişi yaralandı, bir işçi de öldü.

Türkiye işçi sınıfı, ikinci ve üçüncü ölülerini, 12 Mart 1965 tarihinde, Kozlu kömür ocaklarında verdi. Kömür işçilerinin greve gitmelerine yol açan neden, Ereğli Kömür İşletmeleri tarafından dağıtalacak likâyat zamlarında, mühendislere 12 lira, ustabaşılarına 5 lira ve işçilere de 50 kuruş pay biçilmesiydi. Beş bini aşkın işçinin ocaklardan çıkmasıyla başlayan ve dört gün süren grev sırasında, olaylar tam yatışmak üzereyken, güvenlik kuvetlerinin açtığı yaylım ateşiyle, Satılmış Tepe ve Mehmet Çavdar adlı işçiler öldüler.

29 Aralık 1969 tarihinde, **işçi ve köylü hareketlerinin hızla geliştiği bir ortamda,** Topkapı Gamak elektrik motorları fabrikasının işçileri, 124 kişinin keyfî bir şekilde işten çıkarılmasını ve 200 kadar kişiye de yevmiyelerinin ödenmemesini protesto etmek için bir gösteri düzenlediler. İşveren, daha önce, tedbirlerini almış ve fabrikayla işçilerin arasına güvenlik kuvetlerinden oluşan bir duvar çekmişti. İşçiler tarafından yapılan gösterinin basit «protesto» sınırlarını bile aşmadığı bir sırada, güvenlik kuvetleri, işçilere soğru yaylım ateşi açtılar. Şerif Aygün adlı işçi ölü düşerken, iki işçi kannlarından, bir işçi de ensesinden yaralandı.

1969 yılı başlarından bu yana artan bir sıklıklı patlak veren işçi hareketlerinde güvenlik kuvetlerinin, silahsız işçilere karşı, sık sık silah kullanmaları, yüz yılık bir geçmişi olan işçi sınıfı hareketinin burjuvaziyi artık iyiden iyiye tedirgin etmeye başladığının en canlı delilidir. Alınan yaralar, korkutmak ya da dağıtmak için değil, öldümek için ateş açıldığı intibaını güçlendirmektedir. Maskeler artık düşmüş, kokuşmuş yapıdaki çatırdılar en duymaz kulaklara bile ulaşmıştır. Bundan sonra ne yapılsa, devrimci mücadelenin önü alınamayacaktır. Düşen her devrimcinin yerine, on yeni devrimci alacaktır. Tarih çarkları artık dönmeye başlamıştır.

YILDIZ'IN MESAJI

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Şaban Yıldız, yeni yıl dolayısiyle basına aşağıdaki mesajı vermiştir :

«Yeni yıla kalblerimiz yaslı, gözlerimiz yaşlı olarak giriyoruz. Amerikan emperyalizmine karşı mertçe direnin devrimci gençlerimiz, diğer yanda demokratik haklar mücadelesiyle ekmek kavgası veren, sınıfının yiğit insanları işçilerimiz kurşunlanmakta, öldürülmektedir. Öldürenler, her geçen gün biraz daha azgınlaşan geri ve tutucu güçler ile iktidarın polisidir.

AP iktidarını böylesine çılgın hareketlere iten sebepler, hiç şüphesiz, Amerikan emperyalizmine ve onun yerli komprador-bürokrat ortaklarına karşı devrimci direnişin, işçi hareketlerinin hızla gelişmesidir.

Geride bıraktığımız yılda, yurdumuzda ardarda işgalli grevler olmuş, işçi sendikalarımızın uygulama kararı aldığı büyük grevler hükümetçe ertelenmiş, böylece AP iktidarı, öteden beri olduğu, gibi egemen çevreler adına grev kırıcılığı görevini yerine getirmiştir.

Köylü emekçiler, yer yer giriştikleri toprağa sahip olma eylemleriyle, toprak ağalığına kesinlikle son verilmesi zamanının gelip geçtiğinin somut örneğini vermişlerdir.

Yurdumuzda ilerici aydın kesimin bilinçli öğelerinden biri olan öğretmenler, iktidarın insafsız kıyım ve ekonomik baskıları karşısında Anayasal haklarını kullanarak bütün yurtta, büyük çapta etkili ve başarılı bir boykot ve direniş hareketine girişmişlerdir.

Kamu personeli sendikaları da, yılın son günlerinde tertip ettikleri yürüyüş ve mitingle, hükümetin dikkatini çekmişlerdir.

Hükümetin, bu haklı direnişlere karşılığı ise, ileri sürülen istekler üzerine eğilmek yerine, yüzlerce öğretmeni açığa alarak, aileleriyle birlikte açlığa mahkûm ve memurlara gözdağı vermek olmuştur.

Diğer taraftan hayat pahalılanmakta, işçimizi ve bütün dar gelirli vatandaşlarımızı ezmektedir. Bu yetmiyormuş gibi, AP iktidarı, büyük ağırlığı gene emekçi ve dargelirli sınıflara yüklenen yeni vergiler getirme hazırlığı içindedir. Her geçen gün biraz daha artan işsizlik, emekçi halkımızı kırıp geçirmektedir.

İktidarın aksi yöndeki iddialarına rağmen, Amerikan emperyalizmi; ikili anlaşmaları, üsleri ve milli kaynaklarımıza elatan sermayesiyle yurdumuzu pençesi altında tutmaya devam etmektedir.

Yeni yılın başında - yurdumuzun genel manzarası budur.

AP iktidarı, bu pek çeşitli, acil ve hepsi de birbirine bağlı yurt sorunlarına, yapısı itibariyle cevap veremediği, veremiyeceği için hırçınlaşmaktadır. Bu yüzden klâsik demokratik özgürlükleri dahi son haddine kadar sınırlamak, baskı ve şiddet yönetimini daha da geliştirmek hevesi ve çabasındadır.

Ana muhalefet partisi CHP ise, «kuyudan adam çıkarma» manevrasında olduğu gibi, devrimci hareketleri sindirmede de iktidarla mutabakat halinde görünmektedir.

Egemen sınıfların partilerinin emekçi halkımıza ters düşen bu olumsuz tutum ve davranışları karşısında karamsarlığa düşmeye mahal yoktur. Çünkü emekçi halkımız, gençliğimiz gün geçtikçe bilinçlenip haklarına sahip çıkmaya, daha da önemlisi, işçi sınıfımız Türkiye'nin politik hayatında etkin ve bilinçli bir güç olarak anti-emperyalist, demokratik ve sosyalist mücadeleyi bir bütünlük içinde yürütmeye başlamıştır.

1970 yılı Türkiye'de sosyalist hareketin birleşme ve gelişme yılı olacaktır.

Mutlu yarınlar emekçi halkımızın, zafer sosyalizmindir.»

ÖĞRETMEN BOY

F. ERTUĞRUL

Türkiye'de gelir dağılımındaki eşitsizlikler, 1965 ten bu yana daha büyük bir hızla artmakta, emekçiler arasında oran bakımından en çok memurlar gitgide yoksullaşmaktadırlar. (x). Gerçekten, yalnız Anayasa elverdiği için deyil, geçim şartlarının doğal bir gereği olarak ta memur sendikaları, boykot ve grev *hareketlerine çoktan girişmiş* olmalıydılar. Ancak, toplumsal olayların patlamasında, temel olan ekonomik hayat şartlarının bir başına rol oynamasına da imkân yoktur. Bu açıdan bakıldığı zaman, öğretmenler dışındaki devlet personelinin boykot ya da grev hareketlerinde gecikmiş olmalarına pek bir şey denilemez. Ama öğretmenler, ağır geçim şartlarını tamam hyan özel durumları nedeniyle son yılarda bir çok defa patlama noktasına itildikleri ve halkoyunun desteğini sağlayacak imkânlara da fazlasıyla sahip oldukları halde, kendilerini tutmuşlardır. «Öğretmen kıyımı» diye bilinen ve ardı arkası kesilmeyen, boykot'la birlikte daha da alevlenen olayların öyküsünü uzun uzadıya anlatmaya gerek yok. Şu kadarını belirtelim ki, özellikle TÖS içinde TÖS eliyle yürütülen devrimci savaşta; devrimci Türkiye öğretmenlerinin en militan elemanları yıllardan beri oradan oraya savrulmuşlar; durmak tükenmek bilmeyen öğretmen kıyımı, öğretmen örgütlerinin tutumu nedeniyle de, gide gide olağan işlerden sayılmaya, ilgi çekmemeye yüz tutmuştur. Bu ilgisizlik ortamında, Anadolunun dört bir yanında her gün kimbilir kaç devrimci öğretmen kimvurduya gitmiştir. Hasan Pulur yazmasaydı belki kimsenin ruhu duymayacaktı; Boykotun başlayacağı günlerde TÖS'ün ilk Yönetim Kurulu üyelerinden Ahmet Kaya Turan, dalından koparılan bir çiçek gibi meslekten ayrılmak zorunda bırakılmış, 6 nüfuslu ailesiyle, arkasız, dayanaksız, ortada kalakalmıştır. Gene sömürü düzeninin hışmına uğrayanlardan TÖS'ün eski Genel Yönetim Kurulu üyesi Veli Caner ve daha başkaları, iş peşinde, sessiz sedasız kapitalist-emperyalist Avrupanın yolarına *düşmüşlerdir. Devrimci eylemlerinden* ötürü «Bakanlık emri» nde bekleyen Hasan Basri Aydın'ın ve daha başkalarının çoluk çocuğu yıllardan beri ne yer ne içer, soran, izleyen olmamıştır. Daha nice öğretmen, devrimci eylemlerinden ötürü oradan oraya savrulur, çileli bir yaşantıya sürüklenirken, gitgide hiç kimsenin kılı kıpırdamaz olmuştur.

Öğretmen boykotunun, Düzce, Konya, Kayseri olaylarıyla nirengi noktalarına ulaşan öğretmen kıyımına halkoyunun kulak kesildiği bir dönemde deyil de, böyle bir duyarsızlık ortamında patlak vermesi, dikkate değer bir noktadır. O dönemde maddi hayat şartları öğretmeni belki bu derece bunalımlara itmiş deyildi ama, gerek halkoyunun il*gisi, gerekse TÖS'teki devrimci* heyecan, boykot gibi eylemleri başarmaya daha da elverişliydi. Bu kez buna karşılık, sosyal olayların yaratılıp yürütülmesinde gerekli olan ekonomik temel, boykotu başarıyla başlatıp bitirmeye yetecek olgunluğa erişmiş. Sendika yöneticileri doğru bir değerlendirme ile «BOYKOT!» işaretini vermişlerdir.

«Öğretmen Boykotu» üzerinde çok söz söylendi. Devrimci Türkiye öğretmenlerinin bu biricik eylemi, duygusal öğelerden arındıkça ve gelişmelerin sonu alındıkça, şüphesiz daha sağlam değerlendirmelerden geçecek. Ancak, o vakte kadar eldeki sonuçlarla da olaya çeşitli yönlerden yaklaşmak mümkün ve gereklidir.

Öğretmen Boykotunun amaçları nedir? Boykot hedefine varmış mıdır? Özellikle devrimci Türkiye öğretmenlerinin bu devrimci pratikten alacakları dersler nelerdir?...

AMAÇ NE?

Sendika yöneticileri, boykotun amaçlarını ayrıntılarıyla açıklamışlardır. Boykotun bunları da içeren amaçlarının bir özeti olarak şunlar düşünülebilir :

1 — Öğretmenlerin mesleki ve özlük haklarıyla ilgili aktüel çıkarlarını kurtarmak. Bu konuda öncelikle, yapılan haksız ve kanunsuz işlemleri ele almak; kıyılan öğretmenleri **«affettirmek»** deyil, kıyım işlemlerinin faillerini **«mahkûm»** ettirmek. Giderek, haksızlıklara ve yasa dışı işlemlere bir daha cür'et olanağı bırakmamak. Aynı zamanda (gene öncelikle) ilgilileri, öğretmenlerin maaş ve ücretleri ile geçim şartları arasındaki uyumsuzlukları gidermek zorunluğunda bırakmak.

2 — İlgilileri, başta grev hakkı olmak üzere, Anayasadaki tüm sendikal hakları tanımak zorunluğunda bırakmak.

3 — Her zamanki gibi bu amaçlar için yapılacak mücadele boyunca, da, Türkiyede verilmekte olan genel devrimci sa*vaşın doğru çerçevesi dışına* asla düşmemek. Ondan da öteye, genel devrimci davaşın doğru çizgide olmasına, gelişip güçlenmesine katkılarda bulunmak.

Boykotun, bu amaçlarına yüzdeyüz ulaştığı ya da ulaşacağı söylenemez. Ancak, Türkiye öğretmenlerinin teorik hazırlıklarının yetersizliği, bugüne kadar böyle bir eylem deneyinden geçmemiş olmaları göz önünde bulundurulursa ve boykotun Türkiye'deki devrimci mücadelenin nirengi noktalarından biri sayılacak ölçüde halkoyunu etkilediği düşünülürse, kazanılan mesafenin önemi bir kat daha ortaya çıkacaktır. Bununla birlikte kusursuz eylem olamıyacağını da düşünmek ve önemli bir noktaya değinmek gereği de vardır :

Başta maddi çıkar istekleriyle ortaya çıkıldığından, TÖS'ün bugüne kadar halkoyunda bıraktığı izlenime biraz ters düşen bir durum ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi bugüne kadar TÖS, «fukara halkın küçücük lokmasından koparılacağı için maaş zammı gibi isteklerde bulunmak niyetinde olmadığını» her fırsatta belirtmişti. Buna rağmen boykotta hayat pahalılığından yakınılması ve bütün eğitim görevlilerinin maaşlarının arttırılmasının istenmiş olması, elbette ki yerinde bir davranıştır. Ancak, halkoyunun bilinçli desteğini sağ*layabilmek için, bunun nedenleri* üzerinde daha yeterli biçimde durulması gerekliydi.

NEDEN ÜCRET ARTIŞI?..

Şimdiye dek öğretmenlere maaş zamı istemeyen TÖS, şimdi neden maaşların arttırılmasını istemiştir?... Bunun cevabı açıktır :

TÖS, yoksul halkımızın lokması daha da ufalmasın istemişti. Ama öğretmen maaşları ve hattâ bütün devlet personelinin ücretleri yerinde saydığı halde, işçilerin, köylülerin ve bütün Türkiye emekçilerinin kuru lokmaları günden güne daha da ufalmıştır. Yani TÖS'ün gösterdiği feragat, yoksul halkın lokmasının (büyümesine yaraması şöyle dursun) aynen kalmasına bile yaramamıştır. Deneyler de göstermiştir ki, bunun nedeni, adına **«özel sektör»** denilen sömürücü azınlığın, siyasal temsilcileri eliyle milli geliri ipotek altında bulundurmuş olmasıdır. Bu sınıfa sadece devlet bütçesinden ayrılan paraları hatırlamak bile, bunun ispatına yetecektir. Özel sektöre devlet bütçesinden 1969 yılında ödenen para bir milyar liraya yakındır. Bu yıl ise, vergi iadeleri ve indirimleri ile birlikte koparacağı para iki milyar lirayı aşacaktır. Sonra da bu yılın bütçesinde iki milyar lira açık ve gelsin yeni zamlar... Yani ezilenlerin sırtından çıkacak yeni yeni vergiler...

Öğretmenlerle birlikte bütün küçük memurlar, çelimsiz omuzlarına bindirilen zamların bardağı taşıran etkisiyle maaş artışı istemekte haklıdırlar. Ayrıca TÖS için de, eski feragat duygu-

KOTU VE ÖTESİ

larıyla maaşlarda artış istememek, «tecrübeyle sabittir ki,» emekçi Türkiye halkının deyil, özel sektörün ekmeğine yağ sürecektir. Öğretmenlerle birlikte bütün küçük memurlar, bunun için de maaşlarının arttırılmasını istemekte haklıdırlar ve bu isteği de içeren nedenlerle, boykot gibi eylemlere girişmeye objektif olarak mecburdurlar.

Bu durum TÖS tarafından daha yeterli biçimde anlatılabilir, TÖS'lü öğretmenlerin, boykotlarla halkın çocuklarını öğrenimden yoksun bıraktıkları yolundaki maksatlı suçlamalar da cevaplandırılarak, halkoyunun bilinçli desteği daha fazlasıyla sağlanabilirdi. Bu konu oldukça önemlidir ve düşünülsün ki, TÖS gibi devrimci bir kuruluş için, halkoyunun güven ve sempatisini yitirmek demek, devrimci savaşın zaferine doğru artık bir adım daha atamaz duruma düşmek demektir.

DOĞRULANAN GERÇEKLER.

Öğretmen boykotunun doğruladığı gerçeklere de değinmek gerekiyor :

1 — Yukarıda da belirtildiği gibi, Türkiye'de öğretmenlerle birlikte bütün öteki küçük memurların maddî hayat şartlarının patlama noktasına iyice yaklaştığı biliniyordu. Öğretmen boykotu ve öteki devlet personeli örgütlerinin onu izleyen girişimleri, bu gerçeği doğrulamıştır. Bu durum, Türkiye'de küçük devlet memurlarının; işçi sınıfıyla ve onun ideolojisini sempatiyle karşılamaya, kılavuz olarak benimsemeye hazır küçük burjuvazinin öteki kesimleriyle bütünleşmek zorunluğunda bulunduğunu açıkça ortaya koymuştur. Devlet personeli örgütlerinin yetkili kurul ve kişileri; temsil ettikleri memur topluluklarını, emperyalizm-işbirlikçi kapitalizm-feodal kalıntılar ve onlarla bütünleşen büyük bürokratlara karşı mücadeleye hazırlamak ve sokmak yükümündedir. Bu mücadelenin, işçiler, az topraklı, ortahalli köylüler, küçük esnaf ve zanaatkârlarla ortak bir cephe kurmadan, işçi sınıfı ideolojisinin rehberliği olmadan tastamam başarılamıyacağı, öğretmen boykotuyla bir kez daha doğrulanmıştır. Özetlersek, Öğretmenlerin toplum için de bir kompartmana hapsedilmiş olmadıkları, devrimci meslek savaşlarını genel devrimci savaşın öteki ögeleriyle dayanışmadan başarına larına imkân olmadığı görüşü güçlenmiştir. Giderek, devrimci meslek örgütlerinin genel devrimci savaşa imkânlar ölçüsünde katkılarda bulunmak yükümünde oldukları gerçeği de açıklık kazanmıştır.

2 — Eylemin toplayıcı ve eğitici gücü herkesin görebileceği *biçimde ortaya çıkmıştır.* Ayrıca geleneksel mücadele yöntemlerinden kurtulmanın gereği ve önemi de açığa çıkmıştır. Nitekim öğretmen boykotuyla tek tek öğretmenler arasında, TÖS içinde, öteki öğretmen örgütleri ve bütün devlet personeli örgütleri içinde ve bütün devlet personeli örgütlerinin kendi aralarında, onlarla işçi - köylü örgütleri arasında bir yakınlaşma olmuştur. Özellikle TÖS'le İLK - SEN'in boykotta «**tekvücut**» halinde olmaları, öğretmen örgütçülüğünde TÖS'ün temsil ettiği «**TEK SENDİKA**» tezinin geçerliğini doğrulamıştır.

3 — Bildiri, makale, söylev, salon ve meydan toplantıları gibi soyut ve geleneksel mücadele yöntemleri yanında demokratik baskı niteliği olan somut girişimlerin değeri su yüzüne çıkmıştır. Hükûmet temsilcileriyle eşit şartlarda ve pazarlık niteliğinde olmayan görüşmeler yapmanın, kıyılan devrimci öğretmenler için «af» niteliğinde isteklerde bulunmanın, işverence hazırlanmış kanun ve yönetmelik tasarılarının aynen kabulünü istemenin, bu sömürü düzeninde yönetime aynen katılmayı istemenin devrimci ilkelerle bağdaşmıyacağı, üstelik bir sonuç ta vermiyeceği anlaşılmıştır. Kısaca, öğretmenlerin ve öğretmenlik mesleğinin öneminin halkoyunda farkedilebilmesi için, alışılmış savaş yöntemlerini terketmek gerektiği, herkes tarafından *kabul edilebilir hale gelmiştir.*

4 — Devlet memurlarına grev hakkı tanımalarına imkân olmadığı, «**grev hakkını almanın yöntemi grev yapmaktır**» sözünün geçerliği, memur sendikalarına toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkını sağlayan Balıkesir olayından sonra bir kez daha anlaşılmıştır. (Bütün devlet personeli sendikaları, kısa bir süre önce toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkına kavuşmalarını, Balıkesirli TÖS'lülere borçludurlar. Çünkü Balıkesir TÖS şubesi Anayasadaki haklarına sahip çıkarak geçen yıl toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemiş, Anayasa Mahkemesi onların bu yürüyüşünü Anayasaya uygun gördüğünden, *toplantı ve gösteri yürüyüşü* hakkı bütün devlet personeli sendikalarına kendiliğinden tanınmıştır. Balıkesirli TÖS'lüler, şüphesiz ki bu devrimci cesaretlerinden ötürü Türkiye'nin sendikal mücadele tarihinde şerefli bir yer alacaklardır.)

5 — Boykotun, amaçlarına tastamam ulaşabilmesini engelliyen etmenler arasında teorik eğitim yetersizliği göze çarpmıştır. Hattâ bu nedenle, TÖS ve İLK-SEN yöneticilerinin, tam özledikleri biçimde davranamamış olmaktan üzüntü duydukları tahmin edilebilir. Ama boykot, öğretmen örgütlerinin; devrimci Türkiye öğretmenlerinin teorik hazırlığını, üretim ilişkilerinin, gittikçe ağırlaşan maddî hayat şartlarının gerektirdiği ölçüde tamamlamak yükümünde oldukları gerçeğini su yüzüne çıkarmış olmakla da yararlı olmuştur.

6 — Örgütçülükte militan üyelerin üstün değeri *bir kat daha* ortaya çıkmıştır. Özellikle devrimci örgütlerde yöneticilerin, militan üyelerle militan ya da devrimci olmayan üyeler arasında denge sağlama durumunda olamayacakları, esasen militan üyelerin, militan ya da devrimci olmayan üyelere düşmanlık beslemedikleri, tersine onları devrimci eyleme kazanma gereğine inandıkları görülmüştür. Öte yandan, örgütlerin tüm kilit noktalarının tamamen devrimci ve militan elemanlarla doldurulması gerektiği açığa çıkmıştır.

7 — Örgüt yöneticilerinin, örgüt içinde ve mümkünse yurt çapında sosyal yapı araştırmaları yaptırmaları gerektiği, örgüte giren topluluğun ve bütünüyle Türkiye toplumunun yapısı bilinmeden, devrimci yöntemlerin her zaman doğru olarak belirlenemiyeceği de doğrulanan gerçekler arasındadır.

8 — Sendikal mücadelede ekonomik yönden, her zaman tam hazırlıklı bulunmanın şart olduğu gerçeği doğrulanmıştır.

Olaydan bu yana bir aylık bir süre geçmiş olsa bile, öğretmen boykotunun getirdiği sorunlar daha devam edecektir. Gerek bunların ve gerekse devrimci öğretmen sendikacılığındaki öteki sorunların çözümlenebilmesi için yapılacak işleri, **aktüel** ve **uzun süreli** işler olmak üzere iki bölümde incelemek yerinde olacaktır :

AKTÜEL İŞLER

1 — Açığa alınan öğretmenlerin sorunları dört noktada toplanabilir :

a) Açıktaki öğretmenlerin, bundan ileri gelen ekonomik kayıpları hiç bir aksaklığa meydan verilmeden tam olarak karşılanacaktır. *Bilebildiğimiz* kadarıyla TÖS bu konuda gerekli tedbirleri almış, gecikmeksizin harekete geçmiştir. Her halde *İLK - SEN* de *TÖS*'le de dayanışarak gereken çalışmalara girmiştir. Ancak, destekleme işi, daha baştan en kötü ihtimallere göre hesaplanmış olmalı, her öğretmen açıkta kaldığı, öğretmenlikteki statüsüne denk iş bulamadığı sürece yeterli destek görmelidir. Ayrıca açıktaki öğretmenlere sendikadan gönderilen paraların hiç bir gecikmeye meydan verilmeden ulaştırılması mutlaka sağlanmalıdır.

Kaynak olarak dayanışma kampanyası ile yetinilmemeli, bu tür *kampanyalara bir kez daha* başvurmak gereği de kalmamak üzere, ekonomik sorunların temelden çözümü için çareler araştırılmalıdır. Tabiî bu yolda yapılacak ilk iş, üyelik ödentilerini artırmaktır.

b) Boykot eyleminden dolayı cezaya çarptırılan her öğretmene, cezasının ağır ya da hafif ol-

Sayfayı çeviriniz

duğuna bakılmaksızın hukuk yardımı yapılmalıdır. Hukuk yardımlarının da şimdi olduğu gibi ileride de hiç bir gecikmeye ve aksaklığa meydan verilmeden yürütülmesi için gerekli tedbirler alınmış olmalıdır.

c) Açıktaki öğretmenlerden geri kalanların göreve döndürülmeleri konusunda, sendikal baskı yöntemleri araştırılmalıdır. TÖS Aydın şubesi, açığa alınan öğretmenler için, hukuki durumu hatırlatarak Aydın Valisine sendikal baskıda bulunmakla, bunun bir örneğini vermiş ve 160 öğretmenin göreve dönmelerini sağlamıştır.

d) Açıkta duran öğretmenleri işsizlikten ve işsizliğin doğurabileceği bunalımlardan kurtarmanın yolları aranmalıdır. Eğitim çalışmaları buna bir hal çaresi sayılabilir.

2 — Boykottan önceki dönemde kıyımdan geçen ve halen açıkta, sürgünde, meslek dışında bekleyen öğretmenlerin durumu da hiç bir ayırma yer vermeksizin kovuşturulmalıdır.

3 — Boykota katılmayan öğretmenlere karşı güdülecek örgüt politikası tez elden saptanmalı, açıklanmalıdır. Çünkü, yersiz suçlama ve sürtüşmeler de olabilir ve bu durum, hiç te gereği olmayan bölünmelere yol açabilir.

Bunun için, boykota katılmayan öğretmenler önce şöyle guruplandırılabilir :

a) TÖS ve İLK - SEN üyeleri.

b) Bu sendikaların üyesi olmayanlar.

TÖS ve İLK - SEN üyesi oldukları halde boykota katılmayan *öğretmenler, şüphesiz ki bu* tutumlarından sorumlu tutulmalıdırlar. Ancak bunlar arasında ciddi özürleri olanlar da bulunabilir. Onun için ilgili sendikalar, boykot emrine uymayan üyeler hakkında önceden saptanacak ilkelere göre, şubeler eliyle soruşturma açmalı ve zorunlu nedenler olmadığı halde boykota girmeyen üyeleri, disiplinsizlik derecesine göre, ya temelli ya da geçici olarak sendikadan çıkarmalıdırlar. Örneğin maksatlılar, karşı eylemlerde bulunanlar, boykota hiç katılmayanlarla kısmen katılanlar ayrı ayrı düşünülüp *değerlendirilmelidir.*

TÖS ve İLK - SEN'e üye olmayıp ta boykot dışında kalanlar içinse, sendikanın ve sendikal eylemin değerini sonradan farkettikleri kanaatını uyandıran pişmanlık duygusu içindeki öğretmenlere anlayış gösterileceği ve bunların sendikaya kabul edilecekleri açıklanmalıdır.

4 — Boykotla ilgili bilimsel bir değerlendirmeye hemen girişilmelidir. Bu değerlendirmenin amacı, boykotun başarısını, kullanılan yöntemlerin geçerlik derecesini, öğretmenlerin, halkın ve resmi çevrelerin boykotla ilgili tepki ve eğilimlerini ölçmek, gelecekteki bu tür eylemler için ipuçları çıkarmak olabilir.

5 — Öğretmen örgütlerinin sorumlu kurul ve kişileri, TÖS ve İLK-SEN'i «**tek örgüt**» gibi davranmaya götüren boykotun ışığında, temsil ettikleri öğretmenleri «**TEK SENDİKA**» da toplamaya yönelmelidirler. Ayrıca öteki memur sendikalarıyla, işçi ve köylü örgütleriyle de bütünleşmenin imkânlarını aramalıdırlar.

6 — Boykotun yarattığı ilgi ve heyecan sönmeden eğitim çalışmalarına girişilmelidir. Bunun amacı :

a) Öğretmenleri boykot ve grevin bilimsel anlamı üzerinde aydınlatmak. Anayasa Mahkemesi'nin kararından sonra ilk fırsatta grev yapmaya hazır duruma getirmek.

b) Halkoyunun desteğini geliştirmek ve niteliğinin devrimci yönde değişmesini sağlamak olabilir.

7 — Öğretmenlerin mesleki ve özlük haklarını ilgilendiren kanun tasarıları hazırlanıp Meclise ulaştırılmalı ya da mevcut tasarılar görüşülürken önerilmek üzere, öğretmen çıkarlarına en uygun çözümler şimdiden hazırlanmış olmalıdır.

8 — Boykotun doğurduğu sorunlarla uğraşılırken, şube ve üyelerin öteki aktüel sorunlarının kovuşturulması aksatılmamalıdır.

UZUN SÜRELİ İŞLER

Aktüel işler yanında, aktüel olmayan işlere de hemen girişilmelidir. Bu işler kısaca şunlar olabilir :

1. Öğretmenlerin mesleki, sosyal ve ekonomik çıkarlarıyla ilgili ciddi hazırlıklar ve girişimler yapılmalıdır.

2 — **Araştırma :** Devrimci örgütler, *devrimci* mücadeleyi sağlam temellere dayandırmak için, mesleki ve sosyal yapıyı iyi bilmek zorundadır. Bugün elimizde Türkiye'nin sosyal yapısını ortaya koyan bir araştırma yoktur. Özellikle TÖS, böyle bir çalışmayı Türkiye'deki ilgili çevrelerin de yararına sunabilir. Meslek topluluğuna ait soyal yapı araştırmalarına yönelmek, örgütlerin tabii ki asıl görevlerindendir.

3 — **Eğitim :** Söylevcilik esasına dayanan kalabalık toplantılar gene de yararlı olmakla birlikte, «**devrim için eğitim**» amaçlarına göre asla yeterli olamaz. Öğretmenlerin, devrim için, teorik yönden genellikle tam yeterli olabilmeleri amacıyla, örneğin *TÖS şubelerini birer okul duru*muna getirmek zorunludur. Bunun için; **bir çerçeve program** yapılmalı, bütün şubeler bu çerçevede kalmak şartıyla, mahalli özelliklere uydurulmuş programlarla, «**devrim için eğitim**» çabalarına yöneltilmelidirler. Hele boykot deneyinden sonra Genel Merkez yöneticilerinin hâlâ bölge seminerleri ve benzeri çalışmalarla yetinmeleri düşünülemez.

Eğitim çalışmalarında «**eğitmen**» sorunu da son derece önemlidir. Bugün TÖS içinde devrim *için teorik eğitim* yapabilecek yetenekte öğretmenler vardır. Bunlardan, özellikle boykottan önce ve sonra açığa alınmış olanlarla hemen işe girişilebilir. İstifa zorunda kalıp ta iş bulamayanları da içermesi gereken bu öğretmenler, yukarıda belirtilen çerçeve programla birlikte, gene Genel Merkezin hazırlayacağı **eğitim için eğitim ilkelerine gö**re çalışmalıdırlar. Ayrıca, «**eğitim için eğitim programı**» diyebileceğimiz bir program da yapılmalı ve sürekli olarak sendika eğitmenliği yapacaklar bu programa göre bir kurs görmelidirler. Teorik eğitim çalışmalarında dikkat edilmesi gereken başka bir nokta da, **sendika eğitmenlerinin** olabildiği kadar kendi bölgelerinde çalışmalarıdır. Zaten işin başında Türkiye eğitim bölgelerine ayrılmış olmalı, eğitmen adayları bölgelere göre seçilmelidirler.

4 — **Devrimci eylem :** Devrim*ci örgütlere düşen görev, Türki*ye'de verilmekte ve verilecek olan genel devrimci savaşın doğru çerçevesi dışına asla düşmemek, ayrıca bu savaşa katkılarda bulunmaktır. Öğretmen sorunlarının da kökten çözümünün bu savaşın başarısına bağlı olduğu düşünülürse, devrimci öğretmen sendikaları için bu görevin üstün değeri ortaya çıkar.

DEVRİMCİ EYLEMİN GEREKLERİ...

Devrimci Türkiye öğretmenleri ve onların örgütleri bu konuda ne yapmalı, nasıl davranmalıdırlar?

1 — Bugünkü tarihi durumda öğretmenler, emperyalizme karşı hem kendileri savaşacaklar ve hem de bilimsel olarak antiemperyalist olmaları gereken bütün sosyal güçlerin bu savaşa katılmalarında rol oynayacaklardır. Devrimci öğretmen örgütleri öğretmenleri bu eyleme sokmak yükümündedirler.

2 — Derebeylik kalıntılarına *karşı başgösteren köylü hareket*lerini yalnız desteklemekle kalmıyacaklar, bu hareketlerin yaratılmasında, yani köylülerin Anayasadaki haklarını elde etmeye yüztutmalarında kılavuzluk yapacaklardır.

3 — Tarihi bir zorunluk olarak, çağımızın en devrimci sınıfı **işçi sınıfıdır.** Ve ortada işçi sınıfının başı çeken ideolojik ve fiili hareketi olmadan, antiemperyalist - antifeodal mücadelenin de başarılmasına asla imkân yoktur. Öğretmenler, işçi sınıfı (şehir ve köy proletaryası) içinde *düşünülemezler* ama, işçi *sınıfı*nın iktidarını kolaylaştıran ekonomik bunalım dönemlerinde onun ideolojisini benimsemeye, öncülüğü çevresinde toplanmaya isteklidirler. Bugünkü tarihi durumda da öğretmenler genellikle, işçi sınıfının müttefiki olabilirler.

Bu ittifakın sübjektif şartlarını hazırlayacaklar, yani öğretmenleri, yasaların bütün imkânlarını kullanarak, işçi sınıfının maddi ve ideolojik müttefiki olmaya hazır duruma getirecek, eyleme geçireceklerdir. Öte yandan, *küçük burjuvazinin öteki* kesimlerindeki küçük tarım üreticilerinin, öteki devlet memurlarının, küçük esnaf ve zanaatkârların da bu duruma yükselmelerinde aynı şekilde kılavuzluk yapacaklardır.

4 — Devrimci öğretmen örgütleri, ittifak çizgisini aşabilmiş ve işçi sınıfının ideolojik düzeyine yükselebilmiş olan militan öğretmenlere, kişisel tutkuların araya girmesine fırsat vermeden, doğru yolda engin etkinlik olanakları sağlayacaklar ve örgütün bütün yönetim ünitelerinde onların *insiyatif sahibi* olmalarına yol açacaklardır. Eğer Türkiye sosyalist olacaksa, eğer yalnız Türkiye değil bütün dünya sosyalist olacaksa ve eğer tarihin dediği olacaksa bu konuda herhangi bir aksaklığa meydan verilmeyecektir.

(x) **Prof. Dr. Cahit Talas : MEMURLAR.** Cumhuriyet Gazetesi, 9 Aralık 1969

RESMİ İSTATİSTİKLERE GÖRE İMALAT SANAYİİNDE ARTI-DEĞER ORANI

— Türkiye'de Sömürü Derecesinin Hesaplanması Üzerine Bir İlk Yaklaşım Denemesi — (*)

KENAN SOMER

1.

Emeğin sermaye tarafından sömürülme derecesi, ifadesini artı - değer oranında bulur. Artı - değer oranı, bir üretim döneminde yaratılan artı - değer kitlesinin, bu dönem içinde kullanılan değişen sermayeye oranıdır. Artı - değer, maddi üretimde çalışan işçi tarafından yaratılan değerin, işçinin çalışma gücü değerinden fazla olan kısmıdır. İşçinin kendi çalışma gücü değerine eş bir değeri yaratmak için çalışması gerekli olan süreye, zorunlu çalışma süresi denir. Çalışma süresinin, zorunlu çalışma süresinden fazla olan kısmına ek, ya da artık çalışma süresi adı verilir. Artı - değer, artık çalışma süresi içinde yaratılan değerdir. Buna göre, artı - değer oranı, artık çalışma süreleri toplamı, zorunlu çalışma süreleri toplamına oranlanarak da hesaplanabilir.

Artı - değer kitlesini hesaplamak için, bir üretim döneminde elde edilen toplam sosyal hâsıladan, bu hâsıla içine aktarılmış değişmez sermaye hissesiyle, bu hâsılayı elde etmek için işçilere ücret olarak ödenmiş değişen sermaye tutarlarını düşmek gerekir. Sermaye, sömürü süreci içindeki rolüne göre, değişmez sermaye (C) ve değişen sermaye (V) olarak, ikiye ayrılır. Değişmez sermaye, üretim süreci içinde büyüklüğü değişmeden kalan sermaye kısmıdır : bina, fabrika, alet ve makine, hammadde ve yakıt gibi. Üretim araçları şeklinde verolan sermayenin bu kısmı, kullanıldığı, ya da tüketildiği ölçüde, üretilen ürün değeri içine katılır. Değişen sermaye, üretim süreci içinde büyüklüğü değişen, artan sermaye kısmıdır. İşçilerin çalıştırılması için harcanır ve onlara ücret olarak ödenir. Sermayenin artı - değer yaratan kısmı işte bu kısmıdır. Bu nedenle, artı - değer oranı hesaplanırken, sermayenin sadece bu kısmı dikkate alınır. Sermayeyi bir de, sermaye rotasyonunun karakterine göre, sabit sermaye ve döner sermaye olarak ikiye ayırmak mümkündür. Sabit sermaye, değişmez sermayenin bir kısmı olup, değeri bir üretim döneminde ve tamamen değil, birçok üretim dönemi boyunca ve parça parça ürün değeri içine katılır. Bina ve fabrika tesisleri, makine ve aletler gibi. Döner sermaye ise, değeri sadece bir üretim dönemi içinde tamamen ürün değeri içine katılan ve üretilen metaların satılmasıyla tamamen (ve fazlasıyla) kapitaliste geri gelen sermaye kısmıdır. Ham ve yardımcı maddeler, yakıt ve saire gibi değişmez sermaye unsurlarıyla, ücretleri, yani değişen sermayenin tamamını kapsar. Anlaşılabileceği gibi, sabit sermayenin bir kere devretmesi, yani değerini tamamen üretilen ürünler değeri içine aktarması için geçecek süre içinde, döner sermaye birçok kereler devreder. Döner sermayenin, üretilen metaların satışından sonra, tamamen ve fazlasıyla kapitaliste geri geldiğini söyledim. Bunun aynen geri gelen kısmı, kolayca anlaşılabileceği gibi, ham ve yardımcı maddeler, yakıt ve saire gibi değişmez sermaye unsurlarına harcanan döner sermaye kısmıdır. Fazlasıyla geriye gelen kısmı ise, çalışma gücünü kullanmak için yapılan harcamalardır. Döner sermayenin bu kısmı, kapitaliste bir artı - değer ilâvesiyle geriye gelir. Çünkü, işçinin çalışmasında ikili bir karakter vardır. İşçi, çalışarak, aynı zamanda hem üretimde kullanılan üretim araçları değerini üretilen metalara katar, hem de, kendi çalışma gücü değerini aşan yeni bir değer yaratır. İşçinin çalışması, somut ve belirli bir çalışma olarak, kullanılan üretim araçları değerini ürüne aktarır. Soyut bir çalışma, yani genel bir çalışma gücü sarfiyatı olarak da, yeni bir değer yaratır.

Kısaca, ürünün satışı, sermaye sahibine şu unsurları kapsayan bir para meblâğı sağlar :

1) Sabit sermayenin, ürün değeri içine katılmış bulunan kısmının değeri (Cf) ;

2) Döner sermaye değeri (Cc ve V) ;

3) Artı - değer (P).

C = Cf + Cc dersek, bir üretim dönemi içinde elde edilen toplam sosyal hâsılayı : C + V + P şeklinde gösterebiliriz. Burada C, değişmez sermayeyi; V, değişen sermayeyi; P de, artı - değeri ifade eder. Bu ifadeden P/V hesaplanırsa artı - değer oranı elde edilmiş olur. Görüldüğü gibi, sermayenin, sermaye rotasyonunun karakterine göre bölündüğü, artı - değer oranının hesaplanmasında ancak dolaylı bir biçimde işe yaramaktadır.

2.

Yukarıdaki özet açıklamada sözü geçen kavramlar, emek - değer teorisi çerçevesinde geliştirilmiş kavramlardır.

Burjuva istatistik kategorileri, objektif değer teorisi üzerinde geliştirilen kavramlara tam uymadığı için, mevcut istatistik verilere dayanarak artı - değer oranını hesaplamak bakımından yapılacak işlemlerde, zorunlu olarak (fiyatlarla değerler arasında bir özdeşlik kabul etmek gibi) bazı varsayımlara başvurmak gerekecektir. Bundan ötürü, elde edilecek sonuçlar, ister istemez tahmini bir değer taşıyacaktır. Türkiye'de artı - değer oranını tahmin için yaptığım hesaplarda, bir varsayıma dayanmak gereğini duyduğum zaman, bu varsayımın, sonuç üzerinde büyültücü yönde bir etki yapmamasına özel bir dikkat gösterdim. Türkiye'de artı - değer oranını hesaplamak için yararlandığım kaynak, Devlet İstatistik Enstitüsü-

Sayfayı Çeviriniz

(*) "Döner sermaye rotasyonu, artı-değer üzerinde aynı yönde etkide bulunur; yani rotasyon sayısı arttıkça, artı-değer oranı da büyür. Ve imalat sanayiimizdeki döner sermayenin yıllık ortalama rotasyonunun, aslında birden fazla olduğu da muhakkaktır".

Forum, 1 ekim 1968, no 348'de, aşağıda (sütun 3, bölüm 2'nin son paragrafında) işaretli yerde bu hüküm de vardı. Hesapları katma değer rakamlarından yaptığım için, bu durumun ayrıca belirtilmesi gereksizdi. Forum'da yer alan bu hükmü, burada çıkardım.

Resmi İstatistiklere Göre İmalat

nün «Sanayi ve İşyerleri Sayımı» sonuçlarıdır (1). Yayınlanan sonuçlar imalat sanayiine ilişkin olup, istihdam, ücretler, çevirici kuvvet, enerji, yatırımlar, stoklar, alış ve satışlar, sermaye mülkiyeti, hukuki durum konularında bilgi vermektedir.

Türkiye itibariyle uygulanan bu sayımın kapsamına 160 bin 771 işyeri girmiş bulunuyor. Bu işyerlerinin 3012 tanesi "büyük", 157 bin 759 tanesi "küçük" işyeri niteliğindedir. "1 Kasım 1963 tarihinde *10 ve daha fazla çalışan kişiye sahip* işyerleriyle çalışan kişi sayısına bakılmaksızın merkez durumunda olan şubeli teşebbüsler" büyük işyeri olarak kabul edilmiş ve tam sayıma tabi tutulmuşlardır. Bunların dışında kalan işyerleriyse küçük işyeri olarak kabul edilmiş ve örneklemeye tabi tutulmuşlardır.

Artı - değer oranını hesaplıyabilmek için gerekli bilgiler, sadece büyük işyerleri için düzenlenen tablolarda mevcuttur. Bu nedenle, hesaplarda sadece tam sayıma tabu tutulan 3012 büyük işyeri için verilen bilgileri kullandım. Ama ücretle çalışanların *yüzde 69.4'ünü; bir yılda* ödenen maaş ve ücretlerin yüzde 85.9'unu; satın veya devralınan mal ve hizmetlerin yüzde 73.1'ini; satışlar veya ifa edilen hizmetlerin yüzde 75.3'ünü büyük işyerlerinin temsil ettiği (2) düşünülürse, sadece büyük işyerlerinden elde edilen bilgilerin artı - değer oranını yükseltici yönde bir etkide bulunması kuvvetle muhtemel olmasına rağmen, bu zorunlu tercihin tahminlerimizi gerçeklerden pek de fazla uzaklaştırmıyacağı kabul edilebilir.

İmalât sanayiinde artı - değer oranını hesaplamak için gerekli bilgiler bu yazıyla birlikte verilen tabloda derlenmiştir.

Bu tabloda, üretimde çalışanların yıllık ücret tutarları olarak, "ustabaşı ve kontrolör dahil, istihsal, montaj, kalite kontrolörü, lâboratuvar işleri, depolama, ambalaj, yükleme teslim hariç) ve benzeri işlerle, bakım, tamir, fabrika içi taşıma vesaire gibi istihsale yardımcı işlerde çalışan bütün işçiler"e yapılan ödemeler alınmış; bunlar dışında kalan bütün teknik ve idari personel ile büro işlerinde çalışan kimselere yapılan maaş ve ücret ödemeleri hesaba katılmamıştır. Ücretlerle ilgili bilgiler, adıgeçen yayının 55. sayfasındaki 4 numaralı tablodan alınmıştır.

Yıl içinde sabit sermayeye yapılmış gayrisafi ilâveler, "işyeri tarafından kullanılan ve kullanılış süresi bir yılı aşan veya sermaye hesabına kaydedilen makine, teçhizat, motorlu taşıt araçları, bina, arazi ve diğer inşaat için 1963 yılı içinde yapılan harcamalar toplamı ile işyeri tarafından kullanılmakta olan sabit tesislerden 1963 yılı içerisinde satılmış olanların satış kıymeti" arasındaki farktır.

Yıl içinde sabit sermayeye yapılmış gayrisafi ilâveleri, hesaplarda imalât sanayii toplam sosyal hâsılası içine katılmış sabit sermaye payı, yani amortismanlar tutarı olarak kullandım. Aslında, ekonomi genişleyen -yeniden- üretim süreci içinde bulunduğuna göre, sabit sermayeye yapılan gayrisafi ilâvelerin amortismanlar tutarından yüksek olması gerektiği açıktır. Nitekim millî gelir hesaplarında, 1963 yılı içinde Türkiye itibariyle sabit sermayeye yapılan toplam gayrisafi ilâveler 9.576 milyon, toplam amortismanlar 3.212 milyon lira olarak tahmin edilmiştir (3). İki büyüklük arasındaki oranı, yararlandığımız kaynakta yıl içinde sabit sermayeye yapılmış gayrisafi ilâveler tutarına uygulayarak, imalât sanayiindeki amortismanları tahmin etmek yoluna gidilebilirdi. (*) Ancak imalât sanayiindeki amortisman / sabit sermayeye yapılan gayrisafi ilâve oranının, bütün ekonomi için geçerli amortisman / gayrisafi ilâve oranından yüksek olması kuvetle muhtemeldir. Öteyandan, sabit sermayeye yapılmış gayrisafi ilâveler tutarı, adıgeçen sayım kapsamına giren 3012 işyerinin hepsinden değil, sadece bu konuda cevap verebilen 1602 işyerinden elde edilen bilgilere göre hesaplanmıştır. Bu durum, adıgeçen yayının 132. sayfasında bulunan 9 numaralı tabloda açıkça görülmektedir. Gerek bu nedenlerle, gerekse yaptığım hesaplarda dayandığım varsayımların artı - değer oranını büyültücü yönde bir etki yapmasını önlemek için, aralarındaki farkı bile bile, yıl içinde sabit sermayeye yapılan gayrisafi ilâvelerle amortismanları eşdeğer varsaydım.

Girdi (input) rakamları, "satın veya devralınan mal ve hizmetler, yılbaşı stokları (hammadde, yakıtlar, yardımcı maddeler, ambalaj malzemesi) ile dışardan satın alınan elektrik kıymetlerinin toplamından; yıl sonu stoklarının (hammadde, yakıtlar, yardımcı maddeler, ambalaj malzemesi) çıkarılması ile elde edilmiştir." Adıgeçen yayının 217. sayfasındaki 14 numaralı tabloda bulunan girdi rakamlarını, hesaplarda, değişmez - döner sermaye olarak kullandım.

Çıktı (output) rakamları, "satışlar ve ifa edilen hizmetler, yıl sonu yarı mamul ve mamul stokları, yıl içinde satılan elektrik ile, işyerinin kendi personeli tarafından *ihtiyacı için imal edilen sabit* kıymetler toplamından; yılbaşı yarı mamul ve mamul maddeler stoklarının çıkarılması ile elde edilmiştir" Adıgeçen yayının 221. sayfasındaki 15 numaralı tabloda bulunan çıktı rakamları, yukarda sözü edilen toplam sosyal hâsılaya tekabül etmektedir (C + V + P).

Tablonun son sütununda bulunan katma değer rakamları ise, 247. sayfadaki 16 numaralı tablodan alınmıştır, ve çıktı değerinden girdi değerinin düşürülmesiyle elde edilmiştir.

İmalât sanayiimizde artı - değer oranını hesaplamak için kullandığım unsurlar bunlardır. (*) Hesaplarda kulanılan varsayımlar bütün olarak gözönünde tutulursa bunların artı - değer oranını gerçekte olduğundan daha da küçük gösterecek bir yönde etkide bulunmalarının kuvetle muhtemel olduğu söylenebilir.

Bak yazıda ek yakında.

3.

İmalât sanayiimizde çalışan büyük işyerlerinden 1963 yılı için elde edilen bilgilere göre, Türkiye imalât sanayiinde artı - değer oranı nedir? Bu oranı, devlet sektörü, özel sektör ve her iki sektör ortalaması olarak ayrı ayrı hesaplamak mümkündür. Artı - değer kitlesini hesaplamak için, C + V + P'ye tekabül eden çıktı rakamlarından veya sadece Cf + V + P'ye tekabül eden katma değer rakamlarından hareket edilebilir. Katma değer içinde, Cc (değişmez - döner sermaye, girdi) yoktur. Bundan C'nin geri kalan kısmını, yani Cf'yi de düşerek, elimizde yıl içinde yaratılan yeni değer, yani V + P kalır. Bundan da V, yani ücretler toplamı düşülürse, artı - değer kitlesi *elde edilmiş olur.*

Sanayiinde Artı-Değer Oranı

Bu işlemi yapmak için, tablonun "üretimde çalışanların yıllık ücret tutarları" sütunundaki rakamlarla, "yıl içinde sabit sermayeye yapılmış gayrısafi ilâveler" sütunundaki rakamları toplayarak, "katma değer" sütunundaki rakamlardan çıkarmak yeter. Böylece elde edilen artı - değer kitleleri, ilgili oldukları V'lere, yani "üretimde çalışanların yıllık ücret tutarları"na bölünürse, hem ayrı ayrı her iki sektör için, hem de her iki sektör ortalaması olarak, artı - değer oranları bulunur.

Bu işlem sonucu bulunan artı - değer oranları şöyledir :

Her iki sektör için : % 263

Devlet sektörü için : % 284

Ozel sektör için : % 242

Devlet sektöründe ortalama işçi ücretlerinin, özel sektördeki işçi ücretlerinden yüksek olduğunu bilenler için, devlet sektöründeki artı - değer oranının, özel sektördeki artı - değer oranından yüksek çıkması, şaşırtıcı görünebilir. Gerçekten, adı geçen yayının 55. sayfasındaki 4 numaralı tablodan çıkardığım ve burada ay-rıntılarına girmiyeceğim hesap sonuçlarına göre, 1963 yılında devlet sektöründe çalışan işçilerin (üretimde çalışanlar) ortalama aylık ücreti 575 lira olduğu halde, aynı kategorinin özel sektördeki ortalama aylık ücreti 432 liradır. (Üretim dışında çalışanların ortalama aylık ücretleri ise, buna karşıt bir eğilim gösteriyor : Devlet sektöründeki ortalama 1033 lira olduğu halde, özel sektörde 1180 lira). Aslında bu durumda şaşırtıcı birşey yoktur. İşletme büyüdükçe, sermaye yoğunluğu arttıkça, çalışma üretkenliği ve onunla birlikte artı - değer oranı da artar. Bundan çıkarılması gereken sonuç, ücretlerde, hattâ reel ücretlerde tespit edilen yükselmelerin, sömürü derecesinin azaldığı anlamına gelmediğidir. Reel ücretlerdeki artmayla birlikte, sömürü derecesi de artabilir. İşçi sınıfının, gerek dünya kapitalist sisteminin bütünü, gerekse kapitalist ülkelerin millî sınırları içindeki yoksullaşma sorununu, özellikle bu açıdan ele almak gerekir. Özellikle sendikacılar, bu sorunu iyice anlamalı ve akıllarından hiç çıkarmamalıdırlar. Sadece reel ücretlerin artırılması için yürütülen bir mücadele, her zaman sömürüye karşı bir mücadele anlamına gelmez.

4.

Hesapladığımız artı - değer oranlarının "anlamı" nedir? Bazı karşılaştırmalar, bu konuda yardımcı olabilir. Örneğin "Birleşik Devletlerde resmi rakamlara dayanarak hesap edilen, maden ve transformasyon (imalât) sanayiinde, artı - değer oranı 1889'da % 145; 1919'da % 165; 1929'da % 210; 1939'da % 220; 1947'de % 260'a yakın; 1955'de (transformasyon sanayinde) % 306.3'tür (4).

Birleşik Devletlere ait bu rakamlar, kapitalizm geliştikçe, artı - değer oranının, yani sömürü derecesinin de arttığını gösteriyor.

Lenin, 1912 yılında yazdığı "Rusyada İşçilerin Ücreti ve Kapitalistlerin Kârı" adlı bir makalede, Devrim öncesi Rusyasındaki durumu gösterir. Rusyada 1908 yılında imalât sanayiinde çalışan 2 milyon 254 bin işçiyi kapsayan resmi bir ankete göre, işçilere ödenen yıllık ücretler toplamı 555.7 milyon ruble iken, kapitalistlerin kârı 568.7 milyon rubleyi buluyordu. Buna göre, yıllık ortalama işçi ücreti 246 rubleydi. Ve her işçi, ortalama olarak, emrinde çalıştığı kapitaliste yılda 252 ruble kâr getiriyordu.

Buna göre, Lenin, 1908 yılı için Rusyadaki artı - değer oranını, % 100'ün biraz üstünde olarak hesaplamıştır (5).

Kapitalizm geliştikçe, çalışma üretkenliği yükseldikçe, artı - değer oranının da arttığını söyledim. Gerek Birleşik Devletler, gerekse Devrim öncesi Rusyası ile ilgili rakamlar bunu doğrular niteliktedir. Ama iki doğru istatistikten bir yanlış sonuç çıkarmaktan da kaçınmak gerekir. Örneğin Türkiye için 1963 yılı itibariyle elde edilen verilere dayanarak hesaplanan artı - değer oranlarına bakıp, Türkiye'de kapitalizmin 1908 Rusyasına göre çok daha gelişmiş, ya da Türk imalât sanayiin-deki çalışma üretkenliğinin, Birleşik Devletlerin 1950 yılarındaki çalışma üretkenliğine eşit olduğu gibi sonuçlar çıkarmak yanıltıcı olabilir. Türkiye'de 1963 için hesaplanan artı - değer oranının, Birleşik Devletlerde 1950 yılları için hesaplanan artı - değer oranına eşit olması, mutlaka iki ülkenin bu tarihlere ait çalışma üretkenliklerinin de birbirine eşit olmasını gerektirmez; çalışma üretkenlikleri arasındaki fark, iki ülke işçilerinin mutlak yoksullukları arasındaki farkla telâfi edilebilir. Reel ücret farkları, bu noktada izah edici bir unsur olarak kullanılabilir.

SONUÇ :

Sonuç olarak, Türkiye'deki herhangi bir imalât işçisinin, bugün kendisi için çalıştığı her iş saatine karşılık, işvereni için 3 saat civarında çalışmak zorunda olduğunu söylemek, kabaca da olsa, millî bir gerçeğimizin yaklaşık ifadesi olur.

* Bu yazı, ilk olarak, 1 Ekim 1968 tarihli FORUM dergisinde yayınlanmıştır. Burada, aynı yazıyı, müsveddeden olduğu gibi yayınlanan ilk versiyonda gerekli bazı düzeltmeler yaparak, EMEK okuyucuları için ikinci bir kere yayınlamayı yararlı buldum.

(1) **Sanayi ve İşyerleri Sayımı, İmalât Sanayii 1964, Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara 1968, Yayın No. 547.**

(2) **a-g-e-, S. XVII, Tablo 1**

(3) **"Türkiye Millî Geliri; Toplam Harcamaları ve Yatırımları, 1938, 1948 1967", Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara 1968, Yayın No. 536, s. 11, Tablo 5.**

(4) **P. Nikitin (Çeviren : Hamdi Konur), Ekonomi Politik, Sol Yayınları, Ankara 1968, s. 82 - 83**

(5) **Manuel d'Economie Politique, Editions Sociales, Paris 1956, p. 126.**

İmalât Sanayiinde Toplam Sosyal Hâsıla Unsurları (1963) 1000 TL.

Sektörler	İşyeri sayısı	Üretimde çalışanların Yıllık ücret tutarları	Yıl içinde sabit sermayeye yapılmış gayrısafi ilâveler	Girdi	Çıktı	Katma değer
Toplam	3012	1.519.229	1.114.611	12.999.831	19.635.664	6.635.833
Devlet	237	760.348	576.675	5.174.905	8.672.517	3.497.612
Özel	2775	758.881	537.936	7.824.926	10.963.147	3.138.221

EMPERYALİZM

SEDAT ÖZKOL

İlerici genç subayların emperyalizmin emrindeki krallığı devirerek Libya'da idareyi ele almaları Ortak Doğudaki ve Türkiye'deki devrimcileri çok sevindirdi. Yeni idarenin, dünya emperyalizminin en güçlü iki temsilcisi Amerikan ve İngiliz Hükümetlerinden Libya'daki üslerini en kısa zamanda boşaltmalarını kesinlikle talep etmesi ve devrimci bir direnişle isteklerinde başarıya ulaşması Libya'nın genç subaylarına duyulan haklı saygıyı bir kat daha arttırdı. Bugün Libya'nın Orta Doğudaki anti-emperyalist ve anti-siyonist mücadeleye çok etkin bir şekilde katılacağı, devrimci eylemlere ağırlığını koyacağı umut edilmektedir. Son Arap Zirve Konferansında Suudi Arabistan'la Kuveytin temsil ettikleri «işbirlikçi» görüşe kesinlikle karşı çıkan Libyalı idareciler, böylelikle temelde ne kadar iyi niyetli olduklarını da açıkça ortaya koymuşlar, emperyalizmle işbirliği halindeki Suudi Arabistan'la Küveyt'in aksine, Orta Doğuda siyonizme ve emperyalizme karşı yürütülmeğe çalışılan mücadeleye büyük ölçüde katkıda bulunacaklarını da ilân etmişlerdir. Bütün bunlar Orta Doğudaki devrimciler açısından çok olumlu gelişimlerdir. Bununla beraber dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, emperyalizmle Libya arasındaki somut ilişkilerin durumudur. Ancak bu ilişkilerin somut analiziyle Libya'lı genç subayların anti-emperyalist eylemlerinin etkinlik derecesini, başarıya ulaşma şansını, gelecekteki gelişimlerini şimdiden doğru şekilde değerlendirebiliriz. Çünkü bilimsel sosyalizmin bize öğrettiği gibi toplumsal olaylarda belirleyici etken, temelde kişilerin niyetleri, eğilimleri, duyguları değil, üretim güçlerinin gelişim düzeyi ile bu güçleri kontrol altında tutmağa çalışan toplumsal, sınıfsal ilişkilerdir. O halde Libya gerçeğini doğru şekilde değerlendirebilmemiz için, işe Libya'nın bugünkü somut durumunun somut analiziyle başlamamız gerekmektedir.

1967 yılındaki nüfusu 1.738.000 ve yüzölçümü 1.759.000 km. kare olan Libya'nın iki temel özeliği vardır :

1. Libya bir petrol ülkesidir. II. Libyadaki petrol üretimi özellikle Amerikan emperyalizminin kontrolu altındadır...

Libya bütçesinin 1968 yılındaki gelirlerinin % 79,8 ini petrol gelirleri teşkil ederken, gelir vergisinin payı % 4,7 ve gümrük vergilerinin payı ise % 8,9 dur. Bundan başka 1968 yılındaki toplam petrol üretiminin % 86,4 ü Amerikan sermayesiyle yapılmaktaydı. Tablo I, çok zengin petrol kaynaklarının sahibi olan Libya'nın emperyalizm için ne kadar cazip olduğunu rakkamlarla belirtmektedir.

TABLO I

1950 - 1968 YILLARI ARASINDA KUZEY AFRİKADAKİ HAM PETROL ÜRETİMİ (1000 TON)

Ülke	1950	1960	1967	1968
Cezayir	80	8630	38250	42820
Libya	—	—	83500	125380
Tunus	—	—	2500	3180
Fas	100	90	100	100
Toplam	**180**	**8720**	**124350**	**171480**
LİBYA'% nın Payı	0,0	0,0	67,1	73,2

(Kaynak : The Middle East and North Africa. Europa Publication Limited. 1969-1970. S. 48)

Tablo I. 1960 yılına kadar hiç petrol üretilmeyen Libya'da petrol üretiminin çok kısa bir süre içerisinde muazzam ölçüde arttığını ve 1967 yılında Kuzey Afrikadaki toplam petrol üretiminde Libya'nın payının % 67,1 e vardığını göstermektedir. 1967 - 1968 arasında Libya'nın petrol üretimi % 50,1 artarak 83.500.000 tondan 125.380.000 tona yükselmiştir. 1968 yılında Libya'nın Kuzey Afrikanın toplam petrol üretimindeki payı % 73,2 ye ulaşmıştır.

Libya'daki petrol üretiminin böyle çok büyük bir hızla artışının temel nedenlerinden birisi bu ülkedeki petrol rezervlerinin çok zengin oluşudur. Tablo II de Kuzey Afrika Ülkelerinin tahmini petrol rezervleri verilmiştir.

TABLO II

KUZEY AFRİKA ÜLKELERİNİN TAHMİNİ PETROL REZERVLERİ (1000 TON)

Ülke	1966 Sonu	1968 Sonu	1968 Sonu Değerlerinin Dünya rezervlerine oranı.
Cezayir	993350	958904	% 1,5
Libya	2739720	4109589	6,5
Fas	1790	1096	—
Tunus	41100	64110	0,1
Toplam	**3775680**	**5133699**	**8,1**
Libya'nın Payı	% 72,5	% 78,3	

(Kaynak : The Middle East and North Africa. S. 50).

Tablo II. Kuzey Afrikadaki petrol rezervlerinin % 78,3 ünün Libya'da bulunduğunu göstermektedir. Libya'nın dünya rezervleri içerisindeki payı % 6,5 tir. Ayrıca tahmini petrol rezervlerinin Libya'da iki yıl içerisinde % 50,1 artarak 2,739 milyar tondan 4,109 milyar tona yükseldiğini görüyoruz. Bu rakkamlar ham petrol kaynağı olarak Libya'nın dünyanın en zengin ülkelerinden birisi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bununla beraber bu zengin kaynaklar Libya halkının değil dünya emperyalizminin ve özellikle Amerikan emperyalizminin kontrolu altındadır. Tablo III bu gerçeği ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır.

TABLO III

LİBYA VE CEZAYİRDEKİ PETROL ÜRETİMİNDE AMERİKAN EMPERYALİZMİNİN PAYI (1000 TON) 1968 Yılı Sonu

Ülke	Toplam Üretim	Amerikan Emperyalizminin payı	%
Libya	125 380	108 450	86,4
Cezayir	42 820	3 000	7,1

(Kaynak : The Middle East and North Africa. S. 51).

VE LİBYA

Tablo III Fransız sermayesinin yeniden güçlendiği Cezayirde Amerikanın ikinci plânda oluşuna karşılık, Libya petrolleri üzerindeki Amerikan kontrolunun çok kuvvetli olduğunu da ortaya koymaktadır. Aynı yıl içerisinde, yani 1968 yılında Kuzey Afrikada üretilen toplam petrol miktarının % 66,8 i Amerikan sermayesine aitti.

Libya'da petrol kaynaklarının işletilmesinde olduğu kadar, rafineri tesislerinde de Amerikan sermayesi egemendir. 1968 yılı sonunda Libya'nın toplam rafineri kapasitesi 795 000 tondu. Bunun 715 000 tonu yani, % 89,8 i Amerikan sermayesinin mülküydü. Kuzey Afrikadaki toplam rafineri kapasitesinin % 32,4 ü Amerikan sermayesinin elindedir.

Bütün Kuzey Afrikada ve Orta Doğuda olduğu gibi Libya'da da petrol arama ruhsatlarının çoğu Amerikan şirketlerinin tekelindedir. Bu şirketler arasında Amerikada monopol kurmuş Mobil Oil, Texaco gibi dev kuruluşlar bulunmaktadır. Tablo IV Libyadaki yabancı petrol şirketleri hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir.

TABLO IV

LİBYA'DA FAALİYET GÖSTEREN YABANCI PETROL ŞİRKETLERİNİN EN ÖNEMLİLERİ

Şirketin Adı	Sahipleri	Sahip Olduğu Ruhsat Sayısı	(Km kare) Petrol Arama Alanı
American Overseas Petroleum Co.	Texaco Overseas Petroleum Co. % 50 California - Asiatic % 50	9	62 787
British Petroleum Exploration Co.	Aynı % 100	7	91 552
Esso - Sirte - Grace Libya America Oil Co.	Esso - Sirte % 50 Libya America Oil Co. % 25,5 W. R. Grace. % 24,5	3	8 698
Esso - Standart Libya Co.	Esso - Standard Libya Inc. % 100	9	52 730
N.B. Hunt, British Petroleum Co.	British Petroleum Exploration Co. % 50 Nelson Bunker Hunt % 50	1	24 660
Mobil Oil Gelsenberg Co.	Mobil Oil Libya Ltd. % 75 Gelsenberg Benzin A. Gh. % 25	11	47 485
Pan American Libya Co.	Aynı % 100	6	75 996
	Toplam	46	368 908

(Kaynak : The Middle East and North Africa.)

Tablo IV, Libya'da petrol arama ruhsatına sahip şirketlerin genelikle Amerikan ve İngiliz şirketleri olduğunu göstermektedir. Bu şirketlerin petrol aradıkları toplam alan Libya yüzölçümünün % 20,6 sına eşittir.

Petrol üretim artışına paralel olarak emperyalistlerin Libya'daki işbirlikçilere verdikleri bahşişlerde de artmalar olmuştur. Bu nedenle 1964 yılında 117 milyon dolar olan petrol gelirleri 1967 yılında 625 milyon dolara yükselmiş bulunuyordu. Elbetteki bu gelirler Libya'lı işbirlikçileri daha zengin kılmaktan başka bir işe yaramıyordu. Petrol gelirlerini ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınması için kullanmak, Libya'da emperyalizmin emirlerini yerine getirmekle görevli devrim öncesi kokuşmuş krallık idaresinin tabiatına aykırıydı. Bu gelirler Libya'lı işbirlikçiler tarafından gösteriş tüketimi için harcanıyorlardı.

Libya'da yine petrol üretimindeki artışa paralel olarak işbirlikçilerin elinde yoğunlaşan altın ve döviz miktarları da büyümekteydi. Tablo V bu hususta bilgi vermektedir.

TABLO V

LİBYA'DA İŞBİRLİKÇİLERİN KONTROLUNDAKİ ALTIN STOKLARIYLA DÖVİZ MİKTARLARINDAKİ ARTIŞLAR
(Milyon Dolar)

Yıl	Altın	Döviz	Toplam
1960	—	81,2	81,2
1961	—	84,7	84,7
1962	2,8	89,8	92,6
1963	7,0	111,2	114,0
1964	16,9	151,2	168,1
1965	67,7	174,3	242,0
1966	67,7	266,6	334,3
1967	67,7	312,6	380,3

Sayfayı Çeviriniz

(Kaynak : United Nations Monthly Buletin of Statistics. May 1968. S. 206 - 207)

Görülüyorki Libya'daki altın stoklarıyla döviz miktarı sekiz yıl içerisinde % 368 artarak, 81,2 milyon dolardan 380,3 milyon dolara yükselmiştir. Bu değerler petrolün hem emperyalistler hem de işbirlikçiler için ne kadar tatlı bir gelir kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır. İşte bu gelir kaynağını elinden kaçırmak istemiyen Libya Kralı iktidardan düşer düşmez tıpkı bizde Vahdettinin yaptığı gibi, işbirlikçilerden beklenileceği şekilde, İngiliz Hükümetinden Libya'ya askeri müdahalede bulunmasını talep etmişti.

Petrol üretiminin artmasıyla birlikte Libya'nın dış ticaretinde de büyük değişiklikler ortaya çıkmıştır. 1960 yılında 169 milyon dolarlık ithalat ve 11 milyon dolarlık ihracaat yaparak 157 milyon dolarlık açık veren Libya, 1967 senesinde 476 milyon dolarlık ithalât ve 1178 milyon dolar ihracat yapıyordu. Böylelikle yedi sene içerisinde ihracaatla ithalât arasındaki fark - 157 milyon dolardan + 702 milyon dolara yükseliyordu. Aynı şekilde 1960 yılında üretim amilleri fiyatlarıyla 161 milyon dolar olan gayri safi milli hasıla 1966 yılında 1,51 milyar dolara ulaşıyordu. Daha önce de belirttiğimiz gibi Libya'nın emekçi halkı bu gelişimlerden hiç yararlanamaz ve bir orta çağ yaşantısı sürdürürken, işbirlikçilerin geliri ve kudreti günden güne artıyordu.

Buraya kadar verdiğimiz rakkamların ışığı altında Libya gerçeğini özetle şu şekilde değerlendirebiliriz :

1. Libya petrol bakımından dünyanın en zengin bölgelerinden birisidir.

2. Bugünkü Libya ekonomisi petrol üretimi temeli üzerine oturmuştur.

3. Libyadaki petrol üretimi ve de tasfiyesi özellikle Amerikan emperyalizminin kontrolu altındadır.

4. Emperyalizmle işbirliği halindeki krallık idaresi devrilene kadar petrolden sağlanan gelirler mutlu bir azınlığın daha da mutlu olmasına yarıyor, Libya halkı sahibi olduğu kaynaklardan faydalanamıyordu.

5. Bugün Libya'daki genç subayların elinde *muazzam bir koz vardır* : «Petrol. Bu koz ya emperyalizm yada Libya halkı yararına kulanılacaktır.» Devrimci eğilimlerini yabancı üslerin tasfiyesiyle ortaya koymuş bu ilerici idarecilerin karşısında iki almaşık bulunmaktadır :

a) Devrimcilik ve milliyetçilik sloganlarını tutucu bir şekilde kullanarak, Libya emekçileriyle emperyalizm arasındaki temel çelişkiyi gizlemeğe çalışmak, Cezayirde olduğu gibi geriye, emperyalizme dönmek, emperyalizmle bütünleşmek, küçük burjuva kökenlerden sıyrılıp giderek burjuvalaşmak, giderek yozlaşmak.

b) Libya halkını, Libya emekçilerini henüz başlatılmış olan Libya devriminin gerçek gücü haline getirerek, emperyalizmin Libya üzerindeki egemenliğine ekonomik alanda da son vermek, ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla ülkenin doğal kaynaklarını millileştirmeyi devrimin temel hedefi haline getirmek.

Elbetteki birinci almaşığı benimseyerek yeni emperyalizmin hizmetine girmek; küçük burjuva eğilimlerinden, küçük burjuva ideolojisinden sıyrılarak gerçek devrimci olmaktan çok kolaydır. Libya'nın genç ve ilerici subaylarının sonunda hangi yolu benimseyeceklerini Libya'nın kendi özellikleri, kendi yapısı kadar, Orta Doğu'daki anti emperyalist mücadelenin de gelişim şekli ve devrimcilerin Libya içindeki tutumları, eylemleri belirleyecektir. Şu anda bütün devrimcilere, bütün soyalistlere düşen Libya'nın genç idarecilerini emperyalizme karşı yürüttükleri her mücadelede elden geldiği kadar desteklemektir.

GENEL YÖNETİM KURULU TOPLANDI MERKEZ YÜRÜTME KURULU OLUŞTU

3. Ocak. 1970 cumartesi günü olağanüstü toplanan genel yönetim kurulu geçen toplantısında Aybar ve arkadaşlarının engellemesi üzerine üçüncü turda kesmek zorunda kaldığı merkez yürütme kurulu seçimini yaptı; Anayasamızın 68. maddesini değiştiren ve 1. madesini yürürlükten kaldıran 1188 sayılı kanunun iptali için Anayasa Mahkemesinde dava açmak üzere Genel Başkanı yetkili ve görevli kıldı.

Geçen olağanüstü toplantıyı engelleyebilmek, merkez yürütme kurulu seçimini önleyebilmek için genel yönetim kurulundan istifa eden Aybar ve arkadaşları istifalarını geri almak istediklerini bildirdiler. Bu husus genel yönetim kuruluna sunularak kararı istenmiş ve genel yönetim kurulu Aybar ve arkadaşlarının istifalarını geri almak isteklerini reddetmiştir.

Merkez Yönetim Kurulu seçimi sonucunda, işçi kesiminden Şaban Erik, Hüsamettin Güven, Fevzi Kavuk, Osman Sakalsız, Bekir Yenigün, Mehdi Zana ile işçi olmayan kesimden Sadun Aren, Behice Boran, Kemal Burkay, Turgut Kazan, Naci Kutlay ve Nihat Sargın seçildiler.

Genel Sekreterliklere ise işçi kesiminden Hüsamettin Güven işçi olmayan kesimden ise Behice Boran seçildiler.

EMEK, belirli bir sayıda basıldığı için bütün yurtta dağıtılamamaktadır. EMEK'in aksamadan elinize geçmesini istiyorsanız abone olunuz.

Bu ayrıca gazetenin mali gücünü de artıracaktır.

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete İki Haftada bir Pazartesi Günleri çıkar. Sahibi : Şaban ERİK * Genel Yayın Müdürü : Sadun AREN * Yazı İşleri Müdürü Asuman ERDOST * Yıl : 1 - Sayı : 19 - Fiyatı : 150 Kuruş - 12 Ocak 1970

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir / ANKARA - Tel 17 27 59 * P.K. 276 Bakanlıklar / ANKARA * Abone Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL., 26 Sayı : 25,— TL., 52 Sayı : 50,— TL. İLAN : Santimi 25,— TL. Yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir. Küçük yayın ilânları kelimesi 75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günaydı AKARSU Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İzmir Temsilciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404 İZMİR * Tel : 24 986 * İstanbul Dağıtımı : Fuat BÜTE, Ankara Caddesi 8 İstanbul * Tel : 27 89 49 * Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi